लेकम गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको

कार्यालय रातामाटा, दार्चुला,

सुदुरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

लेकम गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना

(२०८२/०८३-२०८४/०८५)

अन्तिम प्रतिवेदन २०८१-२०८२

क्षमता विकास योजना (२०८२/०८३-२०८४-०८५)

प्रकाशकः लेकम गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय रातामाटा दार्चुला

सर्वाधिकारः प्रकाशकमा

प्रकाशन मितिः २०८२

प्राविधिक सहयोगः हुनैनाथ कन्सल्टिङ्ग प्रा.लि. काठमाण्डौं

सम्पर्कका लागिः लेकम गाउँपालिकाको कार्यालय रातामाटा दार्चुला

विषय सुची

परिच्छेद १ — 5

१.१ पृष्ठभुमिः 5

१.२ क्षमता विकास योजनाको आवश्यकता र औचित्यः 7

१.३ क्षमता विकास योजनाको लक्ष्यः 8

१.४ क्षमता विकास योजनाको उदेश्यः 8

१.५ क्षमता विकास योजनाको महत्वः 8

१.६ क्षमता विकास योजना तर्जुमामा अपनाइएको विधिः 10

परिच्छेद लेकम गाउँपालिका को संक्षिप्त परीचय २ — 11

२.१ गाउँपालिका को परीचयः 11

२.२ गाउँपालिका को ऐतिहासीक चिनारी तथा नामाकरणः 14

२.३ भुउपयोगको अवस्थाः- 15

२.४ गाउँपालिका को जनसंख्या सम्बन्धि विवरणः 16

२.५ गाउँपालिका को भौगोलिक सिमानाः 17

परिच्छेद क्षमता विकास योजना ३ — 17

३.१ क्षमता विकास योजनाको परीचयः 17

३.२ क्षमता विकास कार्यक्रमका उदेश्यहरुः 17

३.३ संघ, प्रदेश र गाउँपालिका को क्षमता विकास योजनाहरुको अन्तरसम्बन्ध 18

३.४ योजना तर्जुमाको चरण र प्रक्रिया 18

३.५क्षमता विकास निर्देशक समिति 19

३.६ वर्तमान क्षमताको लेखाजोखाविश्लेषण / 19

३.७ लेकम गाउँपालिका को संस्थागत क्षमता विकास लेखाजोखा 20

३.८ लेकम गाउँपालिका को वर्तमान सांगठनिक अवस्था 22

३.९ संगठन स्वरुप 22

३.१० जनशक्ति विवरण 23

३.११ मानव संसाधन पुर्वाधार संसाधनको क्षमता विकास लेखाजोखा 29

३.१२ गाउँपालिका का क्षमता विकासका रणनीतिहरु 50

परिच्छेद गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना ४ — 51

४.१. क्षमता विकास योजनाको समष्टिगत सोच, लक्ष्य, उदेश्य र रणनीतिहरु 51

४.२. गाउँपालिकाको संस्थागत क्षमता विकास योजना 53

परिच्छेद निचोड अनुगमन तथा मुल्याङ्कन व्यवस्था ५ — 59

५.१ निचोड 59

५.२ अनुगमन 59

५.३ अनुगमन तथा मुल्याङ्कन 60

परिच्छेद लेकम गाउँपालिकाका सबल र कमजोर पक्षको विश्लेषण ६ — 62

Hunainath Consulting Pvt. Ltd.
Estd: 2079
Kathmandu

लेकम गाउँपालिका
गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय
रातामाटा दार्चुला
सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

परिच्छेद – १

१.१ पृष्ठभुमिः

नेपालको संविधानले राज्यशक्तिको बाडँफाडँ र प्रयोग संघ, प्रदेश र स्थानीय गरी तीन तहको सरकारको संरचनाबाट हुने व्यवस्था गरेको छ। यसका साथै तिनै तहका सरकारका लागी एकल तथा साझा अधिकारहरूको सुची स्पष्ट संग निर्धारण गरेको छ। त्यसै गरी संविधानले तिनै तहका सरकारलाइ शक्ति र स्रोतमाथि नागरिकको पहुँच स्थापित गर्ने दायीत्व प्रदान गरेको छ। समानुपातिक विकास तथा गुणस्तरिय सेवा प्रवाहमा स्थानीयवासीहरुको सहभागिता र स्वामित्व कायम गर्ने जिम्मेवारि स्थानीय सरकारको हो। स्थानीय सरकार अधिकार सम्पन्न सरकार हो। यसको शासन प्रणली अन्तर्गत स्थानीय सुशासन, गुणस्तरीय आधारभूत सेवा प्रवाहमा सबैको सहज र न्यायोचित पहुँच प्रदान गर्नु हो। यसका साथै शिक्षा, स्वास्थ्य, स्थानीय पूर्वाधार निर्माण, लक्षित वर्ग तथा क्षेत्रको आर्थिक सामाजिक सशक्तीकरण एवम् समावेशीकरण, सामाजिक परिचालन, सहभागितामूलक योजना तर्जुमा, विकास, स्थानीय जीविकोपार्जन एवम् रोजगारी, सामाजिक सुरक्षाआदी जस्ता विषयहरु यसको दायीत्व भित्र पर्दछन। तसर्थ यी दायित्वहरुलाइ पारदर्शी र जवाफदेही ढंगले सम्पादन गरि जनतालाइ गुणस्तरिय सेवा प्रवाह गरि गाउँवासीहरुलाइ नजिकको सरकारको अनूभुति दिलाउनु पनि स्थानीय सरकारको कर्तव्य हो। २०७३ सालमा स्थानीय तहको पुर्नसंरचना पश्चात गठन गरिएका स्थानीय तहहरुलाई प्रदान गर्ने निःशर्त र सशर्त अनुदान रकममा अहिले उल्लेख्य वृद्धि हुदै गएको छ। यसका साथै स्थानीय तहहरुको आन्तरिक श्रोत परिचालनमा समेत क्रमशः बृद्धी हुदै गएको पाईन्छ। स्थानीय तहहरुको आन्तरिक र वाह्य श्रोतको आकार बढदै गएको परिप्रेक्ष्यमा यसको कार्य सम्पादन, सेवा प्रवाह लगायत समग्र क्षमतामा अपेक्षित सुधार गर्न जरुरी भएको छ। वर्तमानमा भएका साधन श्रोतको सहि परिचालन गरि विकासको गतिलाइ अपेक्षित उपलब्धीहरु एवं नतिजा प्राप्त गर्न तिव्र गतिमा लैजानु जरुरी छ। स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ ले स्थानीय तहहरुको सुदुढीकरण तथा क्षमता विकास गर्न विशेष कार्यक्रम तर्जुमा गरी लागू गर्न सक्ने व्यवस्था गरेको छ।

देश संघीय संरचनामा प्रवेश गरेसंगै संविधान सभा मार्फत नेपालको ईतिहासमा पहिलो पटक वि.स २०७२ सालमा जारी गरिएको नेपालको संविधानले देशमा तीन तहका सरकारहरुको व्यवस्था गरि राज्यशक्तिको श्रोत नेपाली जनतामा निहित गरेकोछ। नेपालको संविधानले नेपालको मूलसंरचना संघ,प्रदेश र स्थानीय तह गरि तीन तहको हुने र राज्यशक्तिको प्रयोग र उपभोग संविधान र कानून वमोजिम हुने व्यवस्था गरेकोछ। संङ्घीयताको मेरुदण्डका रुपमा रहेको स्थानीय तह(सरकार) जनताको सवै भन्दा नजिकको र सवै भन्दा वढी र सरल पहुंच भएको सरकार हो। यसर्थ यसप्रति नागरिकहरुका आशा अपेक्षा पनि त्यत्तिकै छन। नागरिकहरुको सेवामा सरल र सहज पहुंच स्थापित गर्नुका साथै स्थानीय तहहरु आफैमा सवल र सक्षम हुन जरुरी छ। जसका लागी हरेक स्थानीय तहको संरचनात्मक संस्थागत क्षमता र मानव संसाधनको क्षमता विकास हुन जरुरी छ। क्षमता विकास भन्नाले व्यक्ति वा संस्थामा रहेको कुनै काम गर्न वा नगर्न प्रयोग गरिने प्राधिकारको समुन्नत प्रयोग गर्न सक्ने गरी शक्ति सम्पन्न पार्ने प्रकृयालाई

जनाउछ। कुनैपनि प्रणाली, स्थान, व्यक्ति तथा वस्तुको सुधारिएको अवस्था नै विकास हो भने मानवीय आवश्यकता तथा जीवनको गुणस्तर सुधार्न चालिने कदम पनि विकास हो। त्यसैले, विकास गर्न सक्ने क्षमताको अभिवृद्धि गर्नु नै क्षमता विकास हो। क्षमता विकास योजना भित्र दुरदृष्टि, ध्येय, लक्ष्य, उद्देश्य एवं कार्यनीति पर्दछन्। स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ ले स्थानीय तहहरुलाई स्थानीय स्वायत्त शासनको मर्म अनुरुप स्थानीय विकास, सेवा प्रवाह र स्थानीय नेतृत्वको लागि अधिकार र जिम्मेवारीको व्यवस्था गरेको छ। उक्त जिम्मेवारीलाई वहन गर्न विकासलाई समावेशी, सहभागितात्मक र समतामूलक बनाउन स्थानीय तहहरुको क्षमतामा विकास हुनु अनिवार्य छ। रुपान्तरणकारी, दक्ष, सबल र सक्षम स्थानीय तहहरुबाट मात्र स्थानीय क्षेत्रको विकास, प्रभावकारी सेवा प्रवाह र स्थानीय सुशासनमा गुणात्मक परिवर्तन ल्याउन सम्भव छ। स्थानीय विकास तथा सेवा प्रवाह सम्बन्धि नयाँ अवधारणा, सोच, अभ्यासहरु तथा स्थानीय तहहरुको अधिकार तथा जिम्मेवारीमा वढोत्तरी र नीति नियममा समेत आएका युगान्तकारी परिवर्तन र समयको मागलाई सम्बोधन गर्न सक्ने स्थानीय तह बनाउनु पनि आजको माग हो।

स्थानीय तहहरुको क्षमता विकासको लागि संघिय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयवाट नगर/गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन २०७६ जारी गरिएको छ। संस्थागत रुपमा स्थानीय तहहरुबाट क्षमता विकासका क्षेत्रमा आफ्नै प्रयासबाट र विभिन्न साझेदारहरुको सहयोगमा सामान्य प्रयासहरु हुँदै आएका भए पनि खासै प्रभावकारी हुन नसकेको र अपेक्षित उपलब्धी र नतिजा समेत हासिल हुन नसकेको अवस्था रहेको छ। लेकम गाउँपालिका ले विभिन्न क्षेत्रगत ऐन तथा नीतिहरु स्वीकृत गरेको र सो नीतिहरुको कार्यान्वयनका लागि क्षेत्रगत कार्यक्रम तर्जुमा, कार्यान्वयनका लागि मानव संसाधनको व्यवस्था र उनीहरुको क्षमता विकास आवश्यक रहेको छ ।

यसै परिप्रेक्षमा यस गाउँपालिकाले पनि पारदर्शी, जवाफदेही र प्रभावकारी सेवा प्रवाह गर्न आफ्नो संस्थागत क्षमताका साथसाथै जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरुको समयानुकुल क्षमता विकास गरि सेवाप्रति नागरिकहरुको विश्वसनीयता र उच्च सन्तुष्टि स्थापित गर्न लेकम गाउँपालिका रातामाटा, दार्चुला, सुदुरपश्चिम प्रदेशको सहयोग र हुनैनाथ कन्सल्टिङ्ग प्रा.लि. मैतिदेवी काठमाण्डौंको प्राविधिक सहजीकरणमा आगामी तीन वर्षको लागी यो क्षमता विकास योजना निर्माण गरि कार्यान्वयनमा ल्याएकोछ। क्षमता विकास योजनाले प्रस्ताव गरेका क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु उपलव्ध श्रोत साधनको परिधि भित्र रहि प्राथमिकताका साथ क्रमिक रुपमा संचालन गर्दै लगिने छन। स्थानीय तहहरुको क्षमता विकासका लागि आपूर्ति तथा मागमा आधारित क्षमता विकासको अवधारणा अबलम्बन गरिएको छ। यसो गर्नुको पछाडि यो पालिकाले भविष्यमा सम्पादन गर्नुपर्ने कार्यहरुलाई समेत आँकलन गर्ने प्रयासलाई समेत दर्शाइएको छ। स्थानीय तहहरूले जनतालाई प्रदान गर्ने सार्वजनिक सेवा तथा सुविधाहरू बढी प्रभावकारी बनाउन गाउँपालिका को क्षमतामा अभिवृद्धि गर्ने कार्यमा आपूर्तिमा आधारित क्षमता विकास कार्यक्रमहरु केन्द्रित रहेका छन् भने मागमा आधारित क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू पालिका र सरोकारवालाहरुको आफ्नै विशेषताको आधारमा देखिएका क्षमताको आवश्यकतालाई सम्बोधन गरिएको छ। क्षमता विकास कार्यक्रम मानव संसाधन

विकासको मूल आधार हो। यसै कुरालाइ दृष्टिगत गरी लेकम गाउँपालिका को ३ वर्षे (२०८२/८३–२०८४/८५) क्षमता विकास योजना तर्जुमा गरिएको छ ।

१.२ क्षमता विकास योजनाको आवश्यकता र औचित्यः

संविधान प्रदत्त अधिकारहरुको कार्यान्वयन मार्फत नागरिकहरुका आशा अपेक्षा तथा विकास प्रतिको अतृप्त चाहना परिपूर्ति गर्न हरेक स्थानीय तहको संस्थागत तथा मानव संसाधनको क्षमता विकासका साथसाथै विकासका कार्यक्रमहरुको योजनावद्ध कार्यान्वयन हुन जरुरी छ । उपलव्ध श्रोत साधन तथा संभावनाहरुको समुचित र प्रभावकारी कार्यान्वयन मार्फत विकासको दिगो प्रतिफल नागरिकहरुले महशुस गर्ने गरि प्राप्त गर्न स्थानीय तहहरुले विभिन्न योजना तथा गुरु योजनाहरु निर्माण गरि सोही अनुरुप आफ्ना विकासका गतिविधीहरु संचालन गर्नुपर्ने हुन्छ र गर्दै पनि आईरहेका छन । विगतमा क्षमता विकासका प्रयासहरु भएपनि त्यसको कार्यान्वयनको लागि ठोस रणनीति भएको पाइदैन। सशक्त, स्पष्ट र कार्यमुखी क्षमता विकासको रणनीतिको अभावमा क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु विगतमा केन्द्रबाट संचालित भएको हुँदा स्थानीय स्तरमा त्यसप्रति अपनत्व (Ownership) को अभाव देखियो । त्यसैगरी, स्थानीय तहहरुको संस्थागत क्षमता बढ्न गएको अवस्थामा संस्थागत स्व–मूल्यांकन कार्यविधि, २०७७ ले कल्पना गरेको पूर्ण क्षमतालाई अग्रगामी र प्रभावकारी बनाउन सकिन्छ । यसैंको निरन्तरता स्वरुप तयार गरिएको यस क्षमता विकास योजनाको आवश्यकता तथा औचित्य निम्नानुसार रहेको छः

- संविधान र प्रचलित कानूनहरुबाट प्राप्त अधिकार अनुरुप जनउत्तरदायीपूर्ण ढंगबाट कार्य सम्पादन गर्नका लागि गाउँपालिका को सवल र कमजोर पक्षहरुको पहिचान गर्दै देखिएका अन्तरालहरुको परिपूर्ति मार्फत सेवामा प्रभावकारीता ल्याउन ।
- स्थानीय सरकारलाई प्राप्त अधिकार र जिम्मेवारीहरु दक्षताका साथ सम्पादन गर्न जननिर्वाचित पदाधिकारी तथा राष्ट्रसेवक कर्मचारी, उपभोक्ता समिति लगायत स्थानीय विकासका सरोकारवालाहरुको कार्य दक्षता वृद्धि गर्न तथा नतिजामुखी कार्य प्रकृया अवलम्बन गर्न सहयोग पुर्याउन ।
- प्रभावकारी सेवा प्रवाहका लागि आवश्यक ज्ञान, सीप र विद्यमान क्षमता बीचको अन्तराल पहिचान गरी आवश्यकतामा आधारित क्षमता विकासका कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न ।
- सेवा प्रवाह तथा विकास व्यवस्थापनमा आधुनिक प्रशासनका नवीनतम आयाम, प्रविधि र प्रणालीको प्रयोग र अनुशरण गर्न ।
- मानव संशाधन तथा संस्थागत विकासका क्षेत्रमा देखिएका कमजोर क्षेत्रहरु पहिचान गरी क्षमता विकास कार्यक्रमलाई प्रकृयाका रुपमा संचालन, कार्यान्वयन तथा प्रयोग गर्दै जान र आवधिक नीतिहरु अनुशरण गर्न ।
- क्षमता विकास योजनामा मानव संशाधन, संस्थागत विकास र प्रणाली विकासका क्षेत्रहरु अन्तर्गत गरिनु पर्ने न्यूनतम कार्यहरुको प्राथमिकता अनुसार लगानी सुनिश्चित गर्न्न ।

१.३ क्षमता विकास योजनाको लक्ष्यः

- गाउँपालिकामा रहेका मानवीय, आर्थिक, सामाजिक, पूंजीगत श्रोत साधनहरुको उच्चतम प्रयोगवाट लेकम वासी जनताको जीवनमा गुणस्तरीय परिवर्तन ल्याउन ।

१.४ क्षमता विकास योजनाको उदेश्यः

- गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारी, शाखा तथा विभिन्न समितिहरुको आवश्यकता पहिचान गर्ने ।
- गाउँपालिकाको संस्थागत विकासमा सहयोग पुर्याउने ।
- गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरु, शाखा तथा विभिन्न समितिहरुको कार्यसम्पादनमा सुधार ल्याउने ।
- गाउँपालिकाले निर्माण तथा कार्यान्वयन गर्ने योजना, आयोजनाहरुमा दीगोपन ल्याउनका लागि सहयोग गर्ने ।
- गाउँपालिका र समुदाय वीचको अन्तर सम्वन्ध सुदृढ गर्न सहयोग गर्ने ।

१.५ क्षमता विकास योजनाको महत्वः

कुनै पनि संस्था समयानुकुल हुन तथा राम्रो कार्यसम्पादन गर्नका लागि सवै भन्दा पहिला सो संस्थाले संस्थागत विकासलाई आत्मसात गरेको हुनु पर्छ। संस्थाभित्र कुन कुन शाखाहरु छन, शाखामा के कस्ता जनशक्तिहरु छन, संस्थालाई सुदृढ वनाउनका लागि कार्यालयले के कस्ता नीति, नियमहरु वनाएको छ र ती नीतिहरुको सही रुपमा पालना भएको छ कि छैन जस्ता प्रश्नहरुको खोजी गरिनु जरुरी छ। संस्थाभित्र भएका विभिन्न संरचनाहरुको भूमिका स्पष्ट रुपमा व्याख्या गरिएको छ वा छैन। संस्थामा कार्यरत कर्मचारी, पदाधिकारी, समितिका सदस्यहरुले तालिम पाएका छन कि छैन। कार्यालयभित्र तथा वाहिर रहेका एजेन्सीहरुसंगको सम्वन्ध के कस्तो छ भन्ने विषयले पनि संस्थाको कार्यसम्पादन जोडिन्छ। संस्थाको संस्थागत कार्यसम्पादन अभिवृद्धि गर्नका लागि पनि क्षमता विकास योजनाको आवश्यकता भएको हो। सामान्यतया स्थानीय तहलाई एउटा जटिल संस्थाको रुपमा लिने गरिएको छ। समय समयमा परिवर्तन हुने नीति नियम, वहुसरोकारका क्षेत्रहरुको मुद्दाहरुसंग यसको अन्तर्सम्वन्ध, कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरुको अनौठो संगमवाट सञ्चालित कार्यालय, स्थानीय तहमा हुने विभिन्न राजनैतिक प्रभाव, स्थानीय तहप्रति धेरै व्यक्ति तथा संस्थाहरुको अन्तर्निहित स्वार्थ, एकल राज्य व्यवस्थावाट गणतन्त्रात्मक व्यवस्थामा भएको पर्दापण आदि कारणले स्थानीय तहलाई जटिल वनाएको छ। स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ तथा नेपालको संविधान २०७२ ले गाउँपालिकालाई २२ वटा एकल अधिकार प्रदान गरेको छ भने १५ वटा साझा अधिकारहरु प्रदान गरेको छ।

यसले एकातर्फ १५ वटा अधिकारहरुका लागि संघ तथा प्रदेशसंग समन्वय, सहकार्य, सहमति गर्नु पर्ने देखिन्छ भने संविधानले प्रदान गरेका २२ वटा एकल अधिकारहरुलाई जनताको जीवनमा साँचो परिवर्तन आउने गरी बहुसरोकारवालाहरुको सहमति र सहकार्य अनुरुप कार्यान्वयनमा ल्याउन जरुरी छ। यसरी विभिन्न संवैधानिक, कानूनी, प्रशासनिक आदि जटिलताहरुसंग जुध्दै आफ्ना दैनिक कार्यहरुलाई प्रभावकारी

रुपमा अघि वढाउन आवश्यक छ। जटिलताहरुको वीच पनि सरलताको खोजी गर्ने कार्यको अर्को नाम हो क्षमता विकास योजना। हरेक संस्थाले आफूलाई आफ्नो सन्दर्भ अनुसार ढाली समयानुकुल परिवर्तन गर्न जरुरी छ। परिवर्तन सजिलो प्रक्रिया होइन। परिवर्तन उकाली चढे जस्तो हो। परिवर्तन समयानुकुल, सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक, पर्यावरणीय अवस्था अनुकुल हुनु पर्छ। यी सवै जटिलता, चुनौतिहरुको वीचमा पनि यदि परिवर्तनको स्पष्ट खाका हुन सक्यो भने यसले गाउँपालिका लाई स्पष्ट दिसावोध गर्छ अनि परिवर्तनका लागि उत्प्रेरित गरिरहन्छ। गाउँपालिकाभित्र भएका शाखा, शाखामा कार्यरत कर्मचारी, कर्मचारी कर्मचारी वीचको सहकार्य, असल सम्वन्ध, उनीहरुको कार्यसम्पादन, विषयगत अन्तर सम्बन्धका लागि समन्वय आदि कुराहरुले गाउँपालिका को क्षमतामा असर पार्छ। हेर्दा कर्मचारी वैठक, समीक्षा वैठक केही होइन जस्तो लाग्छ तर यसलाई प्रभावकारी अनि सहभागितात्मक रुपमा प्रयोग गर्न सक्ने हो भने क्षमता विकासको यो एउटा ठूलो औजार वन्न सक्छ । गाउँपालिकाले गर्ने हरेक कामको समय सीमा हुन्छ। समय सीमाभित्र काम सिद्धाउनका लागि हरेक शाखा सुसंगठित हुन जरुरी छ। एउटा युद्धमा जाने सिपाहीले आफूलाई चाहिने सवै उपकरण साथमा लिएर गए जस्तै गाउँपालिकामा काम गर्ने हरेक शाखा, उपशाखाहरुले समयमा कार्ययोजना वनाई काम गर्नु पर्ने हुन्छ। तर सो काम गर्नका लागि उनीहरुलाई उनीहरुको सो कामका लागि चाहिने ज्ञान, सीप, सूचना, उपकरण आदिले वाधा पुर्याएको हुन सक्छ । यसरी समयमा कार्यसम्पादन गर्न वाधा पुर्याउने वाधक तत्वहरु पहिचान गरी त्यसलाई हटाउनका लागि पनि क्षमता विकास योजना चाहिएको हो। गाउँपालिकाले गर्ने सवै कामहरु छोटो प्रकृतिका हुँदैनन।

केही कामहरु दीर्घ प्रकृतिका हुन्छन यस्ता दीर्घ प्रकृतिका कामहरु गर्न गाउँपालिका ले आफ्नो मात्र संस्थागत विकास नगरी समुदायको पनि संस्थागत विकास गर्न जरुरी हुन्छ। भनिन्छ, अरुको विकासमा काम गर्नेहरुले, अरुलाई परिवर्तन गर्नेहरुले पहिला आफूलाई परिवर्तन गर्न जरुरी हुन्छ। आफूले आफैवाट सिक्ने, नजिकका छिमेकी गाउँपालिका वा वडा कार्यालयहरुवाट भएका राम्रा कामहरुवाट सिक्नका लागि हामीमा सिक्ने वानीको जरुरी हुन्छ। क्षमता विकास योजनाले स्वसिकाईको प्रवर्द्धनमा जोड दिन्छ। साथसाथै गाउँपालिकामा भएका विलक्षण प्रतिभा तथा क्षमता भएका कर्मचारीहरुको क्षमतालाई आत्मसात गरी उनीहरुलाई कामका लागि थप उत्प्रेरित गर्नका लागि पनि क्षमता विकास योजनाको आवश्यकता पर्दछ ।

एक पटक एउटा संस्थाका २ जना निर्णायक तहका कर्मचारीहरु वीच विवाद भएछ । संस्थाका निर्देशकले भनेछनः कर्मचारीको क्षमता विकासमा खर्च गरेर के गर्ने अर्को वर्ष यो संस्था छोडेर गए भने यिनीहरुका लागि लगानी गरेको रकम बेकार जान्छ । उनको प्रश्नको उत्तर दिँदै व्यवस्थापकले भनेछनः यदि क्षमता नभएका, कामका लागि उत्प्रेरित नभएका कर्मचारीहरु सधैं भरि यही संस्थामा वसी रहे भने के होला ? भनेर प्रतिप्रश्न गरेछन ।

त्यसैले यदि संस्थालाई थप वलियो र जनसेवामैत्री, प्रतिफलमूलक वनाउने हो भने क्षमता विकास योजनाको आवश्यकता छ। अर्को सत्य के हो भने जति गाउँपालिका कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरु

यहाँको विकासका लागि सहयोगी वन्न सक्छन त्यति नै उनीहरु वाधक पनि वन्न सक्छन । उनीहरुलाई विकासको वाधक भन्दा पनि सहयोगि, सहजकर्ता वनाएर लान जरुरी छ। उनीहरुलाई सहजकर्ता वनाएर लान सकियो भने यसले स्थानीय स्वामित्व वढाउन पनि सहयोग गर्छ। वास्तवमा कर्मचारीका अतिरिक्त सरोकारवालाहरुको क्षमता विकासमा पनि हामीहरुले जोड दिनु पर्छ। क्षमता विकास भन्ना साथ हामीकहाँ तालिम गोष्ठी मात्र भनेर वुझ्ने चलन छ। क्षमता विकास भनेको एउटा फाँट र अर्को फाँटको वीचमा सुमधुर सम्वन्ध कायम गर्न, अन्तर समन्वय र साझेदारी वढाउनका लागि गरिने कार्य पनि क्षमता विकासमा पर्दछ। कर्मचारी, जनप्रतिनिधि तथा सरोकारवालाहरुको कामका लागि प्रतिवद्धताको तह वढाउनका लागि पनि क्षमता विकास कार्यक्रमको आवश्यकता छ। अर्को हामी सोच्छौं क्षमता विकासका लागि पैसा नै चाहिन्छ भन्ने छैन। गाउँपालिकाभित्र भएका कतिपय समस्याहरु पैसा विना पनि समाधान गर्न सकिन्छ। गाउँपालिकामा कार्यरत शाखा, गाउँपालिका का वडा कार्यालय, जनप्रतिनिधि, सरोकारवालाहरुको कार्यसम्पादन जति वढ्छ उति नै वढी गाउँपालिका को कार्यसम्पादन वढ्छ। क्षमता विकास कार्यक्रमहरुले मानिसहरुलाई कामका लागि उत्प्रेरित गर्छ। जब एउटा काम राम्ररी सम्पादन हुन्छ त्यसको वहुगुणात्मक प्रभाव हुन्छ। अर्थात एउटा राम्रो कामले अरु धेरै राम्रा कामहरुका लागि मार्ग प्रशस्त गर्छ। कार्य सम्पादनलाई विभिन्न तहहरुवाट मूल्याङ्कन गर्न जरुरी छ। कार्यसम्पादनलाई व्यक्तिगत, संस्थागत तथा सामुदायिक विकास आदि तहवाट हेर्न जरुरी छ ।

१.६ क्षमता विकास योजना तर्जुमामा अपनाइएको विधिः

लेकम गाउँपालिका को क्षमता विकास योजना तर्जुमा आवश्यकता पहिचान, अभिमुखिकरण, तथा समुहगत छलफल र अन्तरक्रियाको आधारमा तयार पारिएको छ। यस लेकम गाउँपालिकामा विगतमा सामान्य क्षमता विकास का कार्यक्रम सन्चालन भएतापनि योजनावद्ध ढंगले क्षमता विकासका लागि कुनै पनि योजना निर्माण भइ कार्यान्वयन नभएको सन्दर्भमा विगतमा सम्पादन गरिएका कार्यक्रमको समीक्षा,यस गाउँपालिका को संस्थागत क्षमता स्वमुल्याङ्नबाट औंल्याइएका आवश्यकता र कार्ययोजना, गाउँपालिका अन्तरगतका विषयगत शाखाबाट क्षमता विकासको लागि गरिएको सर्वेक्षण नै क्षमता विकास योजना निर्माणका आधारहरू हुन्। क्षमता विकासको स्थिति लेखाजोखा तथा सम्भावित क्षमता विकासका क्रियाकलापहरूको पहिचानका आधारमा "क्षमता विकास योजना" तयार पारिएकोछ। यसका अतिरिक्त यो योजना तयार गर्दा देहायका विधिहरु अवलम्वन गरिएको थियो ।

(क) क्षमता विकास योजनासँग सम्बन्धित दस्तावेज, नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चाल ऐन,संघ तथा प्रदेश सरकारको निति तथा वजेट, गाउँपालिका को वार्षिक प्रगति समिक्षा प्रतिवेदन, गाउँपालिका को संगठनात्मक संरचनाको अध्ययन, गाउँपालिकाको विगत ३ वर्षको नीति, कार्यक्रम तथा बजेट, गाउँपालिका को कर्मचारी दरबंदी तथा पदपूर्तिको अवस्था, गाउँपालिकाको भवन, मेसिन, उपकरण तथा भौतिक स्रोत साधनहरू, गाउँपालिकाले पारित गरेका ऐन, नियम, कार्यविधिहरू आदि को अध्ययन र छलफल गरिएको थियो ।

(ख) प्राप्त दस्तावेज अध्ययन र छलफल पश्चात क्षमता विकास योजनाले समेट्नु पर्ने विषय वस्तु, सूचना र तयार गर्ने प्रकृया बारे गाउँपालिका का निर्वाचित पदाधिकारी, कर्मचारी, सङ्घ, संस्था लगायत सरोकारवाला बिच प्रस्तुतीकरण तथा छलफल कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो ।

(ग) गाउँपालिका तथा सम्बन्धित निकायहरुको वर्तमान संस्थागत र मानव संशाधनको क्षमताको लेखाजोखा गर्नको लागि गाउँपालिका को क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शनको अनुसूची २, ३, ५, ६, ८ र ९ अनुसारको फारमहरुको प्रयोग गरी आवश्यक सुचना संकलन गरिएको थियो ।

(घ) सुचना संकलन वाट प्राप्त सुचनाहरुको प्रस्तुतीकरण तथा अन्तरक्रियाको क्रममा उठेका जिज्ञासामा छलफल अन्तरकृयाको क्रममा प्राप्त सुझावहरुबारे छलफल गरी क्षमता विकास योजनामा समेट्नु पर्ने विषयवस्तु, सहभागिता र श्रोत साधन बारेमा छलफल गरि योजना लाइ अन्तिम रुप दिने सहमती गरिएको थियो ।

(ङ) सोही अनुरुप अन्त्यमा सुझावहरुलाई समेटी, त्रुटीहरुलाई सच्याउने, छुट भएका विषयवस्तु र क्रियाकलाप समावेश गरी क्षमता विकास योजनालाई अन्तिम दिइएको छ ।

परिच्छेद — २ लेकम गाउँपालिका को संक्षिप्त परीचय

२.१ गाउँपालिका को परीचयः

लेकम गाउंपालिका गठन हुनु भन्दा पहिला दार्चुला जिल्लालाई चारवटा क्षेत्र लेकम गर्खा, दूंगर्खा व्याँस गर्खा र मार्मा गर्खामा विभाजन गरिएको थियो।लेकम गर्खाको सिमाना उत्तरमा हालको महाकाली नगरपालिकाको नमस्कार भन्ने ठाउंसम्म, पुर्वमा शैल्यशिखरको बिटुले र देथला भन्दा तल तथा दक्षिणमा चौलानी नदीसम्म रहेको थियो भन्ने इतिहास छ।तत्कालिन लेकम गर्खा भित्र हाल मालिकार्जुन गाउंपालिका, शैल्यशिखर नगरपालिका तथा लेकम गाउँपालिका रहेका छन।लेकम गाउँपालिका तत्कालिन लेकम गर्खाको मुख्य क्षेत्र भएकोले यस गाउंपालिकाको नाम लेकम गाउंपालिका राखिएको छ।

लेकम गाउँपालिका सुदूरपश्चिम प्रदेशको दार्चुला जिल्लाको ९ ओटा स्थानिय तह मध्ये एक हो | २०७३ फागुन २७ गते स्थापना भएको लेकम गाउपलिकाको क्षेत्रफल ८३.९८ वर्ग किलोमिटर रहेको छ । करिब १३७४३ जनसंख्या रहेको यो गाउँपालिका ६ ओटा वडाहरुमा विभाजित छ | साबिकका ४ गाउँ विकास समितिहरु खराकडा,लाली ,रिठाचौपता र सर्मोली मिलेर बनेको यो गाउँपालिका देवाभुमिको नामले प्रचलित छ| महाकाली र चमेलिया नदीसंग सिमाना जोडिएको यो गाउँपालिका अन्तराष्ट्रिय नाकाको सम्भावना रहेको गाउँपालिका हो |

लेकम गाउँपालिकाको सदरमुकाम वडा नं २ को रातामाटामा रहेको छ।रातामाटा गाउँपालिकाको करीब मध्य भागमा पर्दछ। यसैले यहाँवाट गाउँपालिकाका बासिन्दाहरुलाई सेवा सुविधा पुर्याउन पायक पर्ने

देखिन्छ। यहाँ आवतजावतका लागि सडक र भरपर्दो यातायात नभए पनि हाल यहाँ सडक निर्माण कार्य चलिरहेको छ। दार्चुला जिल्लाको गोकुलेश्वर बजार, पनेबाज र बैतडी जिल्लाको सलसेना बाट यस गाउँपालिकाको सदरमुकाम पुग्ने सडकहरु संचालन तथा स्तरोन्नतीको अवस्थामा रहेका छन ।त्यसैगरी यस गाउँपालिकाको केहि भागहरुलाई महाकाली करीडोरले समेत छोएको हुनाले भविष्यमा गाउँपालिका भित्र सडक संजालको अवस्था सुदृढ हुनेमा कुनै दुइ मत नै छैन। यहाँका अधिकास सडकहरुमा बर्षायाममा गाडी नचलेपनि हिउँदका महिनाहरुमा भने आवतजावत गर्न ।लेकम गाउँपालिका प्राकृतिक स्रोत साधनका हिसाबले पनि उच्च सम्भावना बोकेको क्षेत्र हो। यस गाउँपालिकामा क्षेत्रमा पचेश्वर जलविद्युत आयोजनाको प्रभावित क्षेत्र समेत रहेको छ। यस गाउँपालिकाका मुख्य मुख्य व्यापारिक केन्द्रहरु रातामाटा, रिठाचौपाता, सिरोडा, लाली, खरकडा, कुणी, तेलीगाउँ र उचाकोट हुन। यस गाउँपालिकामा पशुपालन, मौरीपालन, जडीबुटी व्यवसाय, तरकारी खेती, माछापालन, कुखुरापालन जस्ता रोजगारीमूलक एवं आयमूलक व्यवसाय लागि प्रशस्त सम्भावनाहरु देखिन्छन्। यहाँ रहेको महाभारत पर्वत श्रृंखला र अन्य उच्च पहाडी भू—भागमा प्रशस्त मात्रामा जडीबुटीहरु पाइन्छन्। त्यसैगरी यहाँ प्रशस्त रुपमा वन जङ्गल र खोरियाहरु भएकोले गाई/भैंसी पालनको संभावना पनि उच्च रहेको छ। यस गाउँपालिकाका केही क्षेत्रहरु तरकारीका लागि अत्यन्त उर्वर भुमी रहेका छन। गाउँपालिकाको प्राय सबै वडाहरुमा चिउरी खेती पनि गरिन्छ। यहाँ चिउरी खेती गरिने धेरैजसो क्षेत्र भएकोले अर्गानिक मह उत्पादनको प्रचूर संभावना रहेको देखिन्छ। हाल यहाँ उत्पादित महलाई औषधीको रुपमा पनि प्रयोगमा आएको देखिन्छ। लेकम एक प्रसिद्ध देवभूमि भएकोले यहाँ धार्मिक तथा पर्यापर्यटनको पनि उच्च संभावना रहेको छ ।वर्तमान अवस्थामा लेकम गाउँपालिका दार्चुला जिल्लाको एक दूर्गम गाउँपालिकाको रुपमा चिनिएता पनि भविष्यमा यहाँ यातायात, पशुपालन, शिक्षा स्वास्थ्य, जलविद्युत, संचार, स—साना उद्योग, र कृषि जस्ता क्षेत्रहरुको विकास भएमा लेकम गाउँपालिका सुदूरपश्चिम प्रदेशको मात्र नभइ देशकै उन्नत एवं समृद्ध क्षेत्र बन्ने निश्चितप्रायः छ ।

यस गाउँपालिकाको अधिकांश भू—भाग अग्ला—अग्ला डाँडाकाँडाले निमिंत छ। हावापानीको हिसावले यस गाउँपालिकाको पहाडी भागहरुमा समसितोष्ण खालको हावापानी पाइन्छ भने पूर्वी भू—भागका वेशी र टारहरुमा उष्ण खालको हावापानी रहेको छ। यस गाउँपालिकामा कृषि उत्पादनका हिसावले सवै खाले कृषिवालीको उत्पादन हुनुका साथै फलफूल र सागपात तरकारीका लागि पनि उत्तिकै उत्पादनमूलक तथा योग्य जमिन रहेको छ। वर्तमान समयमा जनसंख्याको चापले कृषिक्षेत्र आवासमा परिणत भइरहेको अवस्था छ। भौगोलिक वनावट अनुसार यस गाउँपालिकालाई दुई भागमा विभाजन गर्न सकिन्छ।

(क) बेंसी तथा नदी तटीय क्षेत्र

(ख) महाभारत पर्वत श्रेणी

लेकम गाउँपालिकाको कला र संस्कृति यस क्षेत्रको मौलिक पहिचान हो, जसले यहाँका बासिन्दाको जीवनशैली, परम्परा र सामाजिक मूल्यहरूलाई झल्काउँछ। यहाँ विभिन्न जातजातिहरूको बसोबास रहेकोले सांस्कृतिक विविधता पाइन्छ। प्रमुख रूपमा छन्त्याल, क्षेत्री, बाहुन, दमाई, कामी, आदि समुदायका मानिसहरू यहाँ बसोबास गर्दछन्, जसले आ-आफ्ना संस्कार, चाडपर्व, भाषा र परम्परागत कलालाई जगेर्ना गर्दै आएका छन्।

यहाँ मनाइने प्रमुख चाडपर्वहरूमा दसैं, तिहार, माघे संक्रान्ति, गौरा पर्व, होली लगायतका पर्वहरू रहेका छन्। गौरा पर्व विशेषगरी महिला समुदायमा लोकप्रिय छ, जसमा महिलाहरू समूहमा भेला भएर नाचगान गर्दै देवी गौरा र भगवान शिवको पूजा गर्छन्। सांस्कृतिक रूपमा लोकनाच, देउडा, भट्ट गीत, झ्याली, मादल लगायतका परम्परागत बाजागाजाको प्रयोग गरिन्छ। यस्ता सांगीतिक प्रस्तुति विशेष चाडपर्व, विवाह, नामकरण वा अन्य सामाजिक कार्यक्रममा देख्न पाइन्छ। लेकमको कला र संस्कृति पीढीअनुसार हस्तान्तरण हुँदै आएको छ, जसले स्थानीय पहिचानलाई जगेर्ना गर्न मद्दत पुऱ्याएको छ। यिनै सांस्कृतिक सम्पदाहरूले गाउँपालिकालाई अझै आकर्षक र समृद्ध बनाइरहेको छ।

यस गाउँपालिका का बासिन्दाको मूल आय स्रोत कृषि तथा पशुपालन हो भने त्यो संगसंगै बैदेशिक रोजगारी (भारत), र अन्य केहि मात्रामा व्यापार व्यवसाय तथा ज्याला मजदुरीमा आधारित छ। यस गाउँपालिकाका धेरै जसो नागरिक कृषिमा आधारित छन्।यस गाउँपालिका मा मुख्य अन्न बालीको रुपमा (धान, गहुँ, मकै, आदि) लगाउने गर्ने गर्दछन भने दलहन बालीमा (मास, मुसुरो, मूंग आदि) तरकारी बालीमा (आलु, बन्दा, काउँली, टमाटर आदि) लगाउने गर्दछन। गाई, भैसी र बाख्रा यस क्षेत्रका मुख्य पशुधन हुन। कृषि तथा पशु विकासका हिसावले प्रचुर सम्भावना भएको यस गाउँपालिका मा प्रविधि प्रसारको अभाव, प्राविधिक जनशक्तिको कमी, सिंचित क्षेत्रको कमी, परम्परागत निर्वाहमुखी खेती पद्धति र कृषिमा व्यवसायिकरणको अभावका कारण कृषि क्षेत्रको विकासमा खासैप्रगति हनु सकि रहेको छैन। तसर्थ कृषि पेशालाई व्यवसायिक पेशामा रुपान्तरण गर्न जरुरी देखिन्छ। स्थानीय स्तरमा विभिन्न प्रकारका छरिएर रहेका स्रोत साधन, पुँजी र सीप भए पनि सोको उचित उपयोग हुन नसक्दा यस गाउँपालिका मा गरीवी उच्च प्रतिशत रहेको छ। यस गाउँपालिका मा सामाजिक र साँस्कृतिक बिभेदहरु प्रशस्त रहेका हुँदा विकासका थुप्रै चुनौतीहरु रहेका छन। यस गाउँपालिकामा गरिने विकासका प्रयासलाई लघु उद्यमको विकास गरि समावेशी र दिगो विकासका लागि लाग्नु पर्ने टड्कारो आवश्यकता देखा परेको छ ।

वि.स. २०७३ साल फागुन २७ गते नेपाल सरकारले स्थानिय तहहरुलाई नेपाल राजपत्रमा सुचना प्रकाशित भए बमोजिम स्थानिय तह निर्धारण तथा सिफारिस आयोगको २०७३ सालको सिफारिसका आधारमा नेपाल सरकारले देश भरी ७५३ र दार्चुला जिल्लामा ९ वटा स्थानिय तह घोषणा गर्दा लेकम गाउँपालिकालाई छ वटा वडामा विभाजन गरीएको थियो। साविकको रिठाचौपाता गाविसका सबैवडाहरु, खरकडा गाविसका सबै वडाहरु, सर्मोली गाविसका सबै वडाहरु र लाली गाविसका सबै वडाहरु मिलाई

वर्तमान लेकम गाउँपालिकाको निर्माण गरिएको हो।लेकम गाउँपालिका का साविकका गाउँ विकास समितिलाई नौ वडामा विभाजन गरीएको छ, जसलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरीएको छ ।

हालको वडा नं.	साविकको गा.वि.स.को नाम	साविकका वडाहरु
१	सर्मोली	१-३, ७ र ९
२	सर्मोली, लाली	४-६,८ र ५,७,८
३	लाली	१-४, ६,९
४	खरकडा	१-९
५	रिठाचौपाता	२,३,८,९
६	रिठाचौपाता	१,४-७

२.२ गाउँपालिका को ऐतिहासीक चिनारी तथा नामाकरणः

बि.सं. २०७३ साल फागुन २७ गते नेपाल सरकारले स्थानीय तहहरुलाई नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित भए बमोजिम स्थानीय तह निर्धारण तथा सिफारिस आयोगको २०७३ सालको सिफारिसका आधारणमा नेपाल सरकारले देशभरी ७५३ र दार्चुला जिल्लामा ९ वटा स्थानीय तह घोषणा गर्दा लेकम गाउँपालिका लाई ६ वटा वडामा बिभाजिन गरिएको थियो ।साविकको लेकम गाविसका सबैवडाहरु, रिठाचौपाता गाविसका सबै वडाहरु, सर्मोली गाविसका सबै वडाहरु, लाली गाविसका सबै वडाहरु र खरकडा गाविसका सबै वडाहरु मिलाई वर्तमान लेकम गाउँपालिकाको निर्माण गरिएको हो।

लेकम सुदूरपश्चिमकै एक महत्वपूर्ण धार्मिक क्षेत्र हो।भगवान शिवका अनेक स्वरुपहरु मध्ये मालिकार्जुन देवताको प्रवित्र भुमीका रुप यो भुमी चिनीएको छ ।लेकम क्षेत्र भगवान् शिवको पवित्र तपोभूमिको रुपमा रहेको छ।हिन्दुहरुको अटल विश्वासको आधार रहेका लेकमका पवित्र धार्मिक स्थलहरु मालिकार्जुन,लटिनाथ, हुनैनाथ आदि जस्ता प्रख्यात क्षेत्रहरु रहेकाछन।यहाँका पवित्र धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलहरुमा विभिन्न समयमा मेला तथा जात्राहरु लाग्ने गर्दछन।यस गाउँपालिका को सामाजिक रितिरिवाज र चाड पर्वमा वडा दशै, तिहार, चैते दशै, कृष्ण जन्माष्टमी, पायलको अनन्ते मेला, होली, पुतला, भुवा, मकर संक्रान्ति, चैते दशैं, साउने संक्रान्ति, लटिनाथ, हुनैनाथ, जात्रा, स्थानीय देवीदेवताहरुको पैठ लगायतका स्थानीय कला संस्कृतिहरु रहेका छन्।पोषाकका रुपमा यस गाउँपालिका का पुरुषहरुले दौरा, सुरुवाल, कोट, टोपी र महिलाहरुले गुन्यू, चोलो र घाँगर भेषभुषाका रुपमा लगाउने गरेपनि युवा वर्ग भने एक्काईशौं शताव्दीको आधुनिकता तर्फ आर्कषित भएको देखिन्छ।यसले गर्दा पुरानो कला संस्कृती र रितीरिवाजलाई दोश्रो पुस्ता सम्म हस्तान्तरण गर्न कठिनाई देखिएकोछ।

२.३ भु-उपयोगको अवस्थाः

लेकम गाउँपालिकाको वनावट केही बेंसीहरुमा समतल भूभागबाट सुरु भई उत्तरमा महाभारत पर्वतश्रृंखलासम्म फैलिएको हुँदा यो धरातलिय स्वरुप पनि विविधतापूर्ण नै छ । यहाँको अधिकांश भूवनोट पहाडै पहाडले बनेको छ त्यसैले यहाँ जमिनको भिरालोपन वढदै जाँदा भू—क्षय र बाढी पहिरोको जोखिम रहेको छ। जमिन जतिसुकै भिरालो र खेतीपातीका लागि उर्वरक नभएपनि नेपालमा परम्परादेखि नै अभ्यास गर्दै आएको आधारमा यस जिल्लाको भू—भागलाई २ वटा वर्गमा विभाजन गरिएको पाइन्छ ।

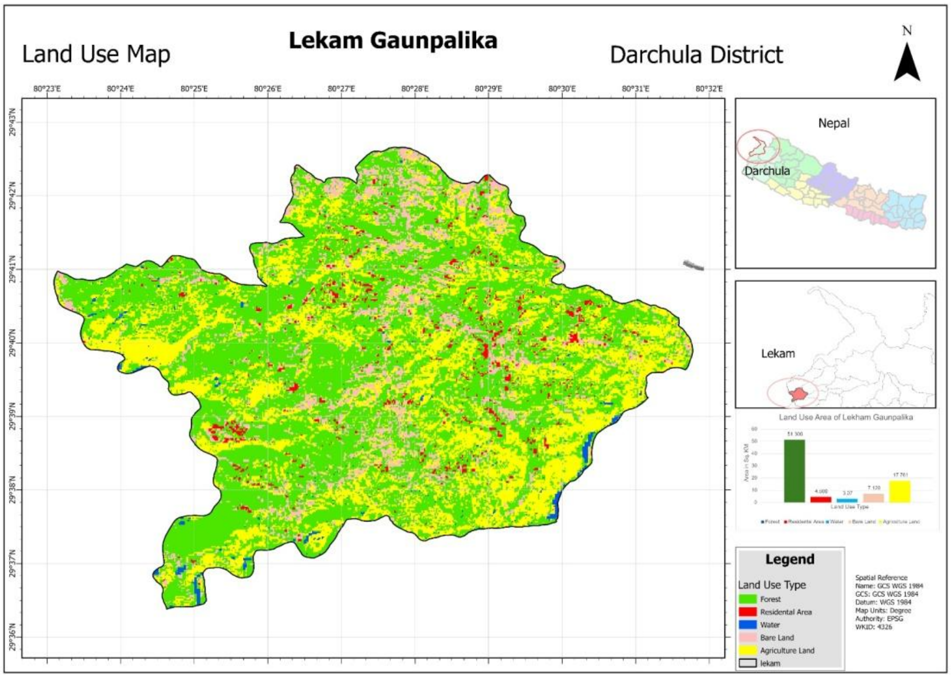

(क) खेती गर्न सकिने जमिन

(ख) खेती गर्न नसकिने जमिन

प्रथम वर्गको जमिनमा खेतका गह्राहरु निर्माण गरी यहाँ खेतीपाती गरिन्छ। तुलनात्मक रुपमा कम भिरालो जमिन, नदी किनाराका फाँट र बेंसीहरु तथा उच्च समस्थलीहरुमा खेतीपाती लगायत कृषि कार्य संचालन गरिन्छ। यस गाउँपालिकामा भूउपयोगको विवरण तालिका २ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिकाः २ लेकम गाउँपालिकाको भू—उपयोग सम्बन्धी विवरण

क्र.स.	विवरण	क्षेत्रफल(वर्ग कि.मि)	प्रतिशत
१	वनजंगल	५१.३०६	
२	आवासीय क्षेत्र	४.५०९	
३	कृषि क्षेत्र	१७.७६१	
४	खोला नालाको क्षेत्र	३.०७	
५	बाझो जमिन	७.१२८	
६	अन्य	०.२०६	
जम्मा		८३.९८	

स्रोतः लेकम गाउँपालिकाकोGIS नक्सा

माथिको तालिका बाट के प्रष्ट हुन्छ भने लेकम गाउँपालिकामा सबै भन्दा बढी क्षेत्र वन जंगल तथा वुट्यान क्षेत्रले ओगटेको पाइन्छ भने सबै भन्दा कम क्षेत्र वर्गिकृत नगरीएको क्षेत्रले ओगटेको छ । यदपी लेकम गाउँपालिकाको भु-उपयोग योजना तथा भुमी वर्गिकरण सम्बन्धि कार्य गर्न बाकी नै रहेकोले तथ्याङ्कमा केहि तलमाथी हुन सक्दछ । यस गाउँपालिकामा बहुसंख्यक जनता कृषि पेशामा आश्रित रहेको अवस्था छ तथापी यहां माटोको बारेमा कुनै ठोस रुपमा सुक्ष्म रुपमा संभाव्यता अध्ययन भएको पाईदैन।महाभारत पर्वत श्रृखंला भन्दा यहाँका उवर्रक बेंसीहरुमा उर्वराशक्ति बढी रहेको पाइन्छ।पहाडमा माटोको सतह साह्रै पातलो गरी मुख्य चट्टान माथि रहेको हुन्छ।यहाँको माटो खेतीपाती लगायत कृषि कार्यका लागि त्यति साह्रो उपयुक्त मानिदैन। यहाँ रहेका केही बेंसी तथा फाँटहरुमा चिम्टाइलो, पांगो तथा बलौटे माटो पाइने भएकोले यी फाँटहरुमा खेतीपाती र सागपात राम्ररी फस्टाउने गर्दछ।यस गाउँपालिकामा कृषियोग्य जमिन एकदम कम रहेको छ।त्यसमध्ये बाह्रैं महिना सिंचाईं हुने जमिनको अत्यन्तै न्यूनता रहेको छ।माटोको वनावटका हिसावले यस गाउँपालिकालाई प्रमुख ३ भागमा बाँडन सकिन्छ।

(क) उच्च पहाडी क्षेत्रः उच्च पहाडी भू—भाग (महाभारत क्षेत्र) को माटोमा मसिना वालुवा, ढुङ्गा र फोस्रो रातो माटो पाईन्छ।खासगरी यसप्रकारको माटोमा सुन्तला, मौसम तथा अन्नमा मकै, मुला, फाँफर, कोदो आदि फस्टाएको पाइन्छ।

(ख) मध्यपहाडी क्षेत्रः यो क्षेत्र (मध्य पहाडी भू—भाग) मा ग्राभेल, वालुवा, फुस्रो, रातो, हल्का दोमट तथा अलि चिम्टाइलो किसिमको माटो पाइन्छ।यहाँ अदुवा, फाँपर, गहुँ, मकै, धान, निवुवा, कागती आदि उब्जाउ हुने गर्दछ ।

(ग) खोंच तथा बेंसी क्षेत्रः समथर भू—भागमा रहेको यस क्षेत्रमा चिम्टाइलो, बलौटे, दोमट लगायत सवैकिसिमको माटो पाइने हुनाले उर्वरा शक्ति राम्रो हुन्छ।यद्यपि योक्षेत्रको माटोमा हल्का अम्लिय तत्व पाइएको छ तापनि उर्वरा शक्तिमा त्यति असर परेको छैन।अधिकांश सिंचाईं सुविधा रहेको यस समथर क्षेत्रमा जमीनहरुको उत्पादन क्षमता ज्यादै राम्रो छ।यहाँका प्रमूख वाली धान, गहुँ तथा नगदे वालीमा तोरी, मसुरो, उखु, केरा, आँप, लिची, आलस आदि हनु ।

२.४ गाउँपालिका को जनसंख्या सम्बन्धि विवरणः

वि.सं. २०७८ सालको जनगणना अनुसार लेकम गाउँपालिकाको कुल घरधुरी संख्या ३०३० रहेको छ । जनगणना २०७८ अनुसार लेकम गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या १३७४३ छ । कुल जनसंख्या मध्ये महिला ७२१३ (५२.४८%) र पुरुष ६५३०(४७.५२%) रहेका छन्।वडागत रुपमा जनसंङ्ख्याको विश्लेषण गर्ने हो भने सबैभन्दा बढि जनसंख्या वडा नं. ४ मा (२६७८) रहेको छ ।त्यसैगरि सबैभन्दा कम जनसंख्या वडा नं. ६ मा (२१०३) मात्र रहेको छ । ६ वटै वडाको पुरुष र महिलाको जनसंख्या तुलना गर्ने हो भने पुरुष भन्दा महिलाको जनसंख्या बढि रहको छ ।तुलनात्मक विवरण वडागत रुपमा देहायको तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका १. वडा अनुसार जनसंख्या विवरण

वडा नं	पुरुष	महिला	जम्मा
१	१०९२	१२५०	२३४२
२	१११६	११८९	२३०५
३	८७८	८९७	१७७५
४	१२७६	१४०२	२६७८
५	१२३८	१३०२	२५४०
६	९३०	११७३	२१०३
कुल जम्मा	६५३०	७२१३	१३७४३

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

२.५ गाउँपालिका को भौगोलिक सिमाना:

यस गाउँपालिकाको क्षेत्रफल ८३.९८ वर्ग कि.मि. रहेको छ |यो गाउँपालिका अक्षांस २९° ६७' उत्तरी अक्षांस र देशान्तर ८०° ६७' पुर्वी देशान्तरमा अवस्थित छ।यस गाउँपालिकाको पूर्वमा शैल्यशिखर नगरपालिका र चौलानी नदि, पश्चिममा महाकाली नदि र मालिकार्जुन गाउँपालिका, उत्तरमा मालिकार्जुन र शैल्यशिखर नगरपालिका र दक्षिणमा बैतडी जिल्लाको चौलानी नदिको भूभाग अवस्थित छ । यस क्षेत्रको हावापानी उष्ण देखि समशीतोष्ण सम्म प्रकारको रहेको छ ।

परिच्छेद — ३ क्षमता विकास योजना

३.१ क्षमता विकास योजनाको परीचय:

लेकम गाउँपालिकाले क्षमता विकास योजना (आ.व. (२०८२/८३–२०८४/८५) तयार पारिएको छ।यस गाउँपालिकाले ३ वर्षे क्षमता विकास योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, अन्तर–सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४, राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा वित्त आयोग ऐन २०७४ र स्थानीय सरकारको संस्थागत स्वमुल्याङ्कन कार्ययोजनाबाट गाउँपालिका लाई प्राप्त जिम्मेवारीहरू पूरा गर्न आवश्यक पर्ने क्षमता विकासका लागि यो दस्तावेजले मार्गदर्शन गर्नेछ । यो योजना सहभागितामूलक ढङ्गबाट तयार पारिएको छ।

३.२ क्षमता विकास कार्यक्रमका उदेश्यहरु:

यस गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा गर्नुको मुख्य उदेश्य गाउँपालिका र सहयोगी सरोकारवालाको संस्थागत तथा मानव संशाधन क्षमता अभिबृद्धि गरि विकास व्यवस्थापन तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी, गुणस्तरीय र पारदर्शी र जवाफदेही बनाउनु रहेको छ भने यसका विशिष्ट उद्देश्यहरु निम्नानुसार रहेका छन्:

- स्थानीय तहमा कार्यरत कर्मचारी तथा पदाधिकारीहरुको समग्र क्षमता अभिवृद्धिका लागि विस्तृत कार्ययोजना तयार भै कार्यान्वयनका लागि ठोस नीति तय हुने ।
- स्थानीय तहको समग्र संस्थागत क्षमता विकासका लागि SWOT विश्लेषण भइ प्रभावकारी सेवा प्रवाहका लागि आवश्यक सुधारका क्षेत्रहरको पहिचान भइ ठोस कार्य योजना तयार हुने
- गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा भई सोको कार्यान्वयनबाट गाउँपालिका तथा सहयोगी निकायहरुको कार्यसम्पादन स्तरमा सुधार गर्ने,
- क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनका लागि आवश्यक स्रोत तथा साधनहरुको एकीन भई सोको परिपूर्तिका लागि सरोकारवालहरुलाई मार्ग दर्शन गर्ने,
- स्थानीय विकास प्रक्रिया, सेवा एवं सुविधामा अल्पसंख्यक तथा सीमान्तीकृत समुदाय र पिछडिएको तथा आर्थिक रुपले विपन्न वर्गको पहुँच वृद्धि गर्न सहयोग गर्ने ।

३.३ संघ, प्रदेश र गाउँपालिका को क्षमता विकास योजनाहरुको अन्तरसम्बन्ध

नेपालका संघ, प्रदेश र स्थानिय तहको समन्वयात्मक सहकार्य वाट मात्रै समग्र विकास सम्भव छ। नेपालको संविधानले उल्लेख गरेको तिनै तहका सरकारको शासन प्रणली समन्वयात्मक र सुदृढ भएमा मात्रै विकास को नतिजा र प्रतिफल प्रभावकारी हुन्छ ।यसरी तिनै तहका सरकारका विच विकास निर्माण, निति तथा कानुन निर्मण र योजना निर्माणमा तादाम्यता हुन जरुरी छ।नेपालको संविधानले स्थानिय तहहरुले आफ्नो कानुन, निति र योजना निर्माण गर्दा संघ र प्रदेश सरकार संग नवाझिने गरी निर्माण गर्न अनुसुचीहरुमा एकल अधिकार र साझा अधिकारको व्यवस्था गरेको छ।यो क्षमता विकास योजना पनि त्यहि मर्मलाइ आत्मसात गरी तयार गरिएको छ।

३.४ योजना तर्जुमाको चरण र प्रक्रिया

क्षमता विकास योजना निर्माण को विषय महत्वपुर्ण विषय हो । त्यसैले यसको तयारी पनि विभिन्न चरण पुरा गर्नु पर्छ । यो योजना तयारीका क्रममा देहाय वमोजिमको चरण र चक्र अपनाइएको थियो । क्षमता विकास योजना तयारी चक्र ।

क्षमता विकासका तीन आयाम:

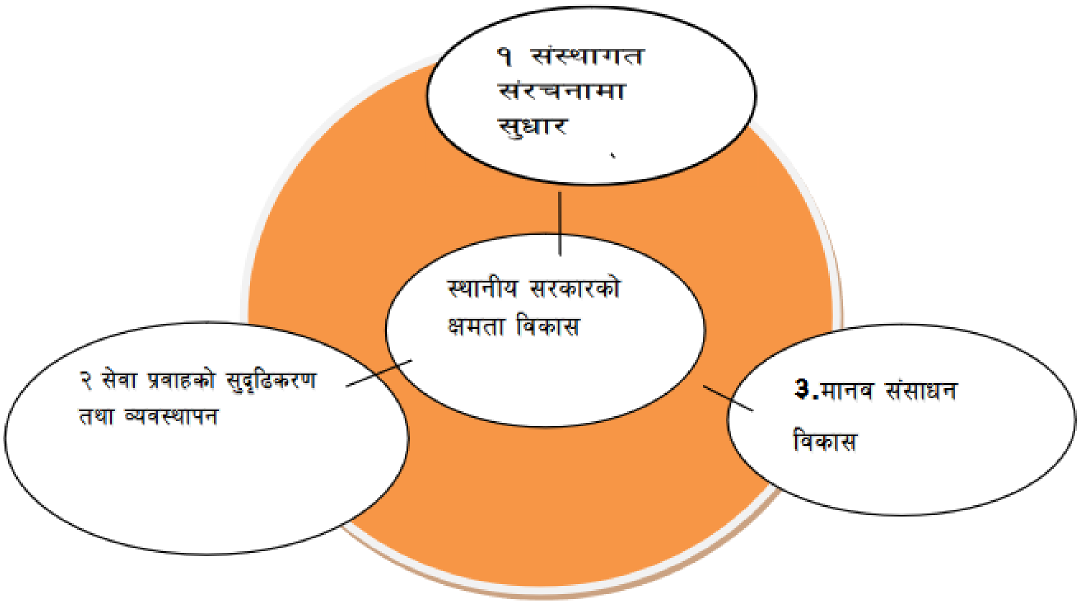

३.५क्षमता विकास निर्देशक समिति

क्षमता विकास योजना तयारी दिग्दर्शन २०७६ ले निर्दिष्ट गरेका जिम्मेवारीहरुका क्षमता विकास समन्वय समिति गठन गरिएको थियो।सो समितिको नामावली निम्न अनुसार छ ।गाउँपालिका ले आवश्यकता अनुसार समितिको पुर्नगठन गर्ने छ।

क्र स	पद	समितिको पद
१.	गाउँपालिका अध्यक्ष	संयोजक
२.	गाउँपालिका उपाध्यक्ष	सदस्य
३.	आर्थिक विकास समिति संयोजक	सदस्य
४.	सामाजिक विकास समिति संयोजक	सदस्य
५.	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सदस्य सचिव

३.६ वर्तमान क्षमताको लेखाजोखा/ विश्लेषण

लेकम गाउँपालिकाको सम्भाव्यता र अवसर र चुनौतीलाइ विश्लेषण गर्दा यस लेकम गाउँपालिका को विभिन्न क्षेत्रमा हेर्दा कृषि पेशा अंगाल्ने घर परिवारको संख्या उच्च रहेको छ ।गाउँपालिकामा रहेको खेती योग्य जमिनमा खाद्यान्नको साथै अन्य नगदे बाली, फलफुल, मसला तथा जडीबुटी र पशुजन्य उत्पादन वृद्धि गर्न सकिने प्रशस्त सम्भावनाहरू रहेको छ।आवश्यक प्रविधि, मल, बीउ बिजनको उपलब्धतामा सरलीकरण गरेर कृषि तथा पशुजन्य उत्पादनमा वृद्धि ल्याई आर्थिक स्थितिमा सुधार ल्याउन सकिने

प्रशस्त सम्भावनाहरू रहेको छ। गाउँपालिकाको ग्रामीण क्षेत्रमा दुग्ध उत्पादन तथा पशुपञ्छी उत्पादनको प्रशस्त सम्भावना रहेको हुँदा यो व्यवसायलाई विस्तार गर्नुको साथै यातायात सेवालाई सर्वसुलभ तरिकाले कृषकहरुको पहुँचसम्म विस्तार गर्न सकेको खण्डमा दुग्धजन्य, मासुजन्य उद्योगहरुको विकास गर्न सकिनेछ। जसबाट रोजगारी श्रृजना गरी समग्र गाउँपालिकाको आयमा वृद्धि गर्न सकिने प्रशस्त सम्भावना देखिन्छ। यस गाउँपालिकामा भएका प्राकृतिक श्रोत र साधनलाई व्यवस्थित तथा वातावरणमैत्री प्रविधि अपनाएर उचित प्रयोग गर्न सकेमा रोजगारीको स्थिति श्रृजना गर्न सकिन्छ ।

३.७ लेकम गाउँपालिका को संस्थागत क्षमता विकास लेखाजोखा

यस क्षमता विकास योजना निर्माण गर्दा क्षमता "विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७६" को अनुसूचि २ को फाराम को आधारमा लेकम गाउँपालिका को ५ वटै विषयगत क्षेत्रको संस्थागत क्षमता (सञ्चालन व्यवस्थापन) लेखाजोखा गरिएको थियो। यस पालिकाको आफ्नै सुविधा सम्पन्न प्रशासकीय भवन रहेको छ। गाउँपालिका को आफ्नै सभाहल रहेको छ भने ६ वडा कार्यलयहरुले आफ्नै भवन वाट सेवा दिइरहेका छन। त्यसैगरी प्रदेश स्तरिय केही कार्यालयहरु पनि व्यवस्थित हुदैछन। गाउँपालिका ले स्वास्थ्यको क्षेत्रमा स्वास्थ्य चौकी विभिन्न ठाउँमा रहेका छन त्यस्तै १० सैयाको अस्पताल निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको छ। अव गाउँपालिकाले गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रवाहमा ध्यान दिन जरुरी छ। गाउँपालिकाले गाउँ शिक्षा योजना निर्माण गरि कार्यान्वयनमा ल्याएको छ भने अव यसलाइ अध्यावधिक गर्ने र अरु क्षेत्रगत योजना निर्माण गर्न जरुरी छ। यसै गरि गाउँपालिकाले रोजगार सृजना गर्ने योजना निर्माण गरि कार्यान्वयन गर्न आवस्यक छ। लक्षित वर्गको सशक्तिकरणका लागी विभिन्न आर्थिक वर्षमा कार्यक्रम सञ्चालन आएता पनि अझै पर्याप्त हुन सकेको छैन। यसका लागी अझै पर्याप्त कानुन वनाउन आवश्यक छ। गाउँपालिका ले वातावरण, विपद व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तनका लागी कार्य गरिरहेको भएतापनि योजना निर्माण गरी योजनावद्ध ढंगले पुर्व तयारीका कार्य भने कमै भएको पाइन्छ। गाउँपालिका को वार्षिक योजना तर्जुमा प्रक्रिया चरणवद्ध रुपमा भएपनि योजना प्राथमिकिकरण भने वैज्ञानीक विधिको प्रयोग गरी गर्ने गरेको कमै मात्र पाउन सकिन्छ । गाउँपालिकाले दिगो विकासका लक्ष्यहरुलाइ स्थानीयीकरण गरि दिगो विकासको लक्ष्य हासील हुनेगरी योजना तर्जुमाको परिपाटी विकास गर्न जरुरी छ। लेकम गाउँपालिकाले उपभोक्ता समिति हरुको क्षमता विकास गर्न पनि आवस्यक देखिन्छ। त्यसैगरी दिगो वातावरणीय विकासमा ध्यान दिइ फोहरमैलाको उचित व्यवस्थापन र डम्पिङसाइट को निर्माण गर्न जरुरी छ। गाउँपालिकाले राजस्वको क्षेत्र र दायरा विस्तार गरि आन्तरिक आय वृद्धि गर्नुपर्ने देखिन्छ। यसका अतिरिक्त अनुगमन प्रणाली लाइ नतिजामुखि र संघ,प्रदेश र अन्तरपालिका संगको सहकार्य र समन्वय विस्तार गर्न पनि आवश्यक छ।

गाउँपालिकाले संगठन संरचना अनुसारको कर्मचारीको व्यवस्था तथा शाखाहरुमा आवश्यक कर्मचारीहरुको प्रवन्ध गर्न जरुरी छ। त्यसैगरी कर्मचारकिो आचारसहिता र कार्यसम्पादन संझौता अनुसार सेवा प्रवाहको परिपाटी विकास गर्न पनि आवश्यक छ। गाउँपालिकाले वित्तिय व्यवस्थापनका लागी आम्दानी र खर्च

प्रणाली लाइ व्यवस्थित गरि वित्तिय सन्तुलन कायम र खरिद प्रणालिलाइ योजना निर्माण गरि व्यवस्थित गर्न आवस्यक देखिन्छ। त्यसैगरि अभिलेख व्यवस्थापन प्रणालीलाइ थप प्रभावकारी वनाउनु पर्ने देखिन्छ। स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता (नेतृत्व तह) लेखाजोखा फाराम ३ को आधारमा लेखाजोखा गर्दा यस गाउँपालिकामा सभा सञ्चालन र कार्यपालिका वैठक सञ्चलन कार्यविधि अनुरुप भएतापनि सभा संचालनका लागि आवश्यक, विधि, र प्रक्रियालाइ अझै सुदृढ गर्नुपर्ने देखिन्छ। गाउँपालिकाले न्यायीक समितिका पदाधिकारी र कर्मचारीलाई क्षमता अभिवृद्धि, कानुनी जनशक्ति थप तथा व्यवस्थापन गर्नु आवश्यक रहेको छ । विषयगत समिति तथा पदाधिकारीहरुको क्षमता विकास, समितिको क्षेत्राधिकार वारे क्षमता विकास वडा कार्यालयमा आवश्यक स्रोत र साधनको व्यवस्था गरि सेवा प्रवाहलाइ भरपर्दो र थप गुणस्तरिय वनाउनु पर्दछ । गाउँपालिकामा गुनासो सुन्ने संयन्त्र निर्माण तथा व्यवस्थित गर्ने र गुनासो सुन्ने अधिकारी तोक्ने कार्यलाइ अझै प्रभावकारी वनाउन जरुरी छ। दिग्दर्शन को अनुसुची ५ को आपूर्तिमा आधारित क्षमता विकास आवश्यकता पहिचानका लागि प्रयोगमा ल्याउने फारामको आधारमा गाउँपालिका को लेखाजोखा गर्दा संविधानको अनुसुची ८ ले दिएको एकल अधिकार को क्षेत्र अन्तरगत प्रायजसो सवै अधिकार को उपयोग भएको देखिन्छ। यस अन्तरगतका अधिकांस अधिकारहरुको पुर्ण उपयोग र जनशक्ति भएको पाइएको छ। तर स्थानीय सेवा व्यवस्थापन, स्थानीय तथ्यांक र अभिलेख व्यवस्थापन, स्थानीय बजार व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता, जग्गाधनी दर्ता प्रमाणपुर्जा वितरण, कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन, पशु स्वास्थ्य, सहकारी, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र अशक्तहरूको व्यवस्थापन कृषि प्रसारको व्यवस्थापन, सञ्चालन र नियन्त्रण खानेपानी, साना जलविद्युत् आयोजना, वैकल्पिक ऊर्जा, जलाधार, वन्यजन्तु, खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षण भाषा, संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण र विकास को क्षेत्रमा आंशिक उपयोग जनशक्ति कम भएको देखिन्छ। संविधानको अनुसुची ९ अनुसारको साझा अधिकार अन्तरगत अरु सवै अधिकारको उपयोग भएतापनि सवारी साधन अनुमति ,भूमि व्यवस्थापन र यातायात सेवाको क्षेत्रमा उपयोग र जनशक्ति नभएको देखिन्छ भने विद्युत्, खानेपानी तथा सिंचाइ जस्ता सेवाहरू, वन, जंगल, वन्यजन्तु, चराचुरूङ्गी, जल उपयोग, वातावरण, पर्यावरण तथा जैविक विविधता, स्थानीय स्तरमा पुरातत्व, प्राचीन स्मारक र संग्रहालय संरक्षण, सम्वर्द्धन र पुनर्निमार्ण सम्वन्धमा आंशिक उपयोग भएको र जनशक्ति नभएको देखिन्छ। ऐन, नियम, विधि र प्रणालीको स्थापनाको अवस्थाको लेखाजोखा गर्दा संघिय मामिला तथा स्थानिय मन्त्रालयले पठाएको नमुना कानून अनुसार एकल अधिकार क्षेत्रका स्थानिय तथ्यांक र अभिलेख व्यवस्थापन कार्यविधि व्यवसाय कर सम्बन्धी कार्यविधि, घरवहाल कर व्यवस्थापन, आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाइ,स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक र सिंचाइ, भाषा, संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण र विकास र साझा अधिकार क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा र गरीबी निवारण, कार्यविभाजन र कार्य सम्पादन अन्तरगत स्थानीय सरकारको प्रशासकीय कार्यविधि नियमित गर्ने ऐन, भवन निर्माण तथा सडक सम्बन्धी व्यवस्था र आकस्मिक कोष वाहेक अरु कानुन वनेका छन। यी विषय संग सम्बन्धित ऐन, कानून तथा कार्यविधि तयार गरि लागु गर्नुपर्ने देखिन्छ।

कर्मचारी तथा पूर्वाधार अवस्थाको विश्लेषण गर्दा गाउँपालिकाको आफ्नै भवन, सभाहल, विद्यालयहरु तथा स्वास्थ्य केन्द्रहरु रहेका छन ।

३.८ लेकम गाउँपालिका को वर्तमान सांगठनिक अवस्था

लेकम गाउँपालिका को वर्तमान अवस्थाको अध्ययन गर्ने सन्दर्भमा यसको विद्यमान साङ्गठनिक संरचनाको समेत विश्लेषण गरिएको थियो। गाउँपालिका लाई प्रचलित कानुनले तोकेको कार्य जिम्मेवारी पुरा गर्न तथा हासिल गर्न खोजेका दीर्घकालीन लक्ष्यहरू एवम् यसबाट गाउँपालिका बासीहरूले राखेका अपेक्षाहरू पूरा गर्न सक्ने गर्न गराउँनका लागी गाउँपालिका को साङ्गठनिक सुदृढीकरण सम्बन्धी सुधारात्मक क्रियाकलापहरूको पहिचान गरीएको थियो। क्षमता विकास योजना तयार गर्दा यसको विद्यमान सङ्गठन स्वरूप, दरबन्दी, कार्यबोझ, जनशक्ति विकासको अवस्था र आन्तरिक स्रोत परिचालनको अवस्थालाई सहभागितात्मक पद्धतिबाट पुनरावलोकन गरिएको थियो। यसका लागि कार्यशालाका सहभागिहरू तथा कार्यालयले उपलब्ध गराएको सूचनालाई मुख्य आधारको रूपमा लिइएको छ ।

३.९ संगठन स्वरुप

सङ्गठन संरचनाकै आधारमा कर्मचारीहरू परिचालन हुने र कर्मचारीहरू मार्फत नै सङ्गठनले सेवा प्रवाह गर्ने हुँदा गाउँपालिका को साङ्गठनिक क्रियाकलापहरूलाई दिशा निर्देशन गर्न यसको सङ्गठन संरचनाले निकै महत्वपर्ण भूमिका खेलेको हुन्छ। लेकम गाउँपालिका ले आफ्ना क्रियाकलापहरूलाई व्यवस्थित गर्न तथा गुणस्तरिय सेवा प्रवाह का लागी सङ्गठन स्वरूप स्वीकृत गरी सेवा संचालन गर्दै आएको छ। गाउँपालिका को सङ्गठन संरचनामा समयानुकूल सुधार र परिमार्जन गर्दै आइरहेको छ। गाउँपालिका मा सङ्गठन भित्रका प्रत्येक शाखा, उपशाखा तथा इकाईहरूको स्पष्ट कार्य विवरण तयार गरी लागू गर्नु पर्ने देखिन्छ। गाउँपालिका को विद्यमान सङ्गठन स्वरूपलाई यस प्रकार छ।

गाउँपालिकाका कार्यपालिका तथा गाउँ सभा सदस्यहरुको विवरण:

क्र.स.	नाम, थर	पद
१	राम दत्त जोशी	गा.पा. अध्यक्ष
२	माधवी जोशी	गा.पा. उपाध्यक्ष
३	नवराज पन्त	वडा अध्यक्ष १
४	शिव राज जोशी	वडा अध्यक्ष २
५	सुरेश सिंह थापा	वडा अध्यक्ष ३
६	महेन्द्र राज जोशी	वडा अध्यक्ष ४
७	बलदेव सिंह बोहरा	वडा अध्यक्ष ५
८	हरि बहादुर साउद	वडा अध्यक्ष ६
९	पार्वती विष्ट	का.पा. सदस्य
१०	लीला कुमारी नाथ	का.पा. सदस्य
११	सम्झना धमला बोहरा	का.पा. सदस्य

क्र.स.	नाम, थर	पद
१२	मानमती मिश्र	का.पा. सदस्य
१३	गीता सार्की	का.पा. सदस्य
१४	गजिराम भुल	का.पा. सदस्य
१५	दिपेन्द्र सिंह बोहरा	गा.पा. सदस्य
१६	माधव सिंह साउद	गा.पा. सदस्य
१७	वसन्ती लावड	गा.पा. सदस्य
१८	विरेन्द्र सिंह कार्की	गा.पा. सदस्य
१९	हरिदत्त भट्ट	गा.पा. सदस्य
२०	द्रोपती भट्ट	गा.पा. सदस्य
२१	सरस्वती सार्की	गा.पा. सदस्य
२२	हरिदत्त जोशी	गा.पा. सदस्य
२३	प्रकाश दत्त पन्त	गा.पा. सदस्य
२४	दुरा पार्की	गा.पा. सदस्य
२५	मानमती देवी सार्की	गा.पा. सदस्य
२६	केशव गिरी	गा.पा. सदस्य
२७	गणेश दत्त पन्त	गा.पा. सदस्य
२८	पार्वती पार्की	गा.पा. सदस्य
२९	रेवाधर जोशी	गा.पा. सदस्य
३०	शंकर दत्त जोशी	गा.पा. सदस्य
३१	कौशिला लुहार	गा.पा. सदस्य
३२	चन्चल सिंह खत्री	गा.पा. सदस्य
३३	हरिनन्दन नाथ	गा.पा. सदस्य
३४	कलावती कामी	गा.पा. सदस्य

३.१० जनशक्ति विवरण

लेकम गाउँपालिका को कर्मचारी दरबन्दी सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट गरिएको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण अनुरुप हरेक वर्ष गाउँ सभाबाट स्वीकृत गराउनु पर्ने कानूनी प्रावधान अनुरुप यस गाउँपालिका को विद्यमान कर्मचारी दरबन्दी निम्नानुसार रहको छ ।

क्र.सं.	पद	तह	सेवा	समुह	प्रस्तावित दरबन्दी
१	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	८	प्रशासन	सा.प्र.	१
२	इन्नजिनियर	७/८	इन्जि.	सिभिल	१
३	अधिकृत	७/८	शिक्षा	शिक्षा प्रशासन	१
४	अधिकृत	७/८	प्रशासन	लेखा	१
५	अधिकृत	६	प्रशासन	सा.प्र	२
६	आन्तरिक लेखापरीक्षक	५	प्रशासन	सा.प्र.	१

क्र.सं.	पद	तह	सेवा	समुह	प्रस्तावित दरबन्दी
७	सहायक पाँचौ	५	प्रशासन	सा.प्र.	४
८	कम्पुटर अपरेटर	५	विविध	-	१
९	लेखा सहायक	५	प्रशासन	लेखा	१
१०	प्रा.स.	५	शिक्षा	शि.प्र.	१
११	हे.अ.	५/६	स्वास्थ्य	हे.ई	१
१२	सब-इन्जिनियर	५	इन्जि.	सिभिल	१
१३	अ.सब-इन्जिनियर	४	इन्जि.	सिभिल	१
१४	स.महिला विकास निरिक्षक	४	विविध		१
१५	खा.पा.से.टे.	४/५	इन्जि.	सिभिल	१
कार्यालय तर्फ जम्मा					१९
		वडा कार्यालय ६ वटा			
१	सहायक	५	प्रशासन	सा.प्र.	२
२	सब-इन्जिनियर	५	इन्जि.	सिभिल	२
३	सहायक	४	प्रशासन	सा.प्र.	४
४	अ.सब.इन्जिनियर	४	इन्जि.	सिभिल	४
वडा कार्यालय तर्फ जम्मा					**१२**
कुल जम्मा					**३१**

स्रोतः संघिय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय

लेकम गाउँपालिका अन्तर्गत हाल कार्यरत रहेका स्थायी कर्मचारीको विवरण

क्र.स.	कर्मचारीको नाम, थर	तह/श्रेणी	सेवा	समुह/उप समुह	सम्पर्क नम्बर
१.	थानेश्वर बोकटी	छैठौ	कृषि	भेटेरीनरी	
२.	चुडामणी अवस्थी	पाचौ	शिक्षा	प्रशासन	
३.	मनोज सिंह धामी	पाचौ	प्रशासन	लेखा	
४.	ललित चौधरी	पाचौ	विविध	प्राविधिक	
५.	कोमल सिंह खत्री	पाचौ	प्रशासन	लेखा	
६.	अभैराज अवस्थी	पाचौ	प्रशासन	सा. प्रशासन	
७.	दिलेन्द्र प्रसाद पन्त	पाचौ	प्रशासन	सा. प्रशासन	
८.	इश्वर प्रसाद पन्त	पाचौ	प्रशासन	सा. प्रशासन	
९.	नारायण दत्त भट्ट	छैठौ	प्रशासन	सा. प्रशासन	
१०.	शेखर चन्द्र ओझा	छैठौ	प्रशासन	सा. प्रशासन	
११.	केशब बहादुर पाल	छैठौ	ईनिजिनियरिङ	सिभिल	
१२.	ममता विष्ट	छैठौ	प्रशासन	लेखा	
१३.	देव गिरी	चौथौ	प्रशासन	सा. प्रशासन	
१४.	महेश जोशी	चौथौ	प्रशासन	सा. प्रशासन	

क्र.स.	कर्मचारीको नाम, थर	तह/श्रेणी	सेवा	समुह/उप समुह	सम्पर्क नम्बर
१५.	अशोक पन्त	चौथौ	कृषि	भेटेरीनरी	
१६.	दिपक सिंह धामी	चौथौ	ईनिजिनियरिङ	सिभिल	
१७.	कमलापती पन्त	चौथौ	ईनिजिनियरिङ	सिभिल	
१८.	लिलाधर भट्ट	चौथौ	ईनिजिनियरिङ	सिभिल	
१९.	लोक राज जोशी	चौथौ	ईनिजिनियरिङ	सिभिल	
२०.	दामोदर जोशी	छैठौ	स्वास्थ्य	हे.ई	
२१.	दिपक प्रसाद पन्त	छैठौ	स्वास्थ्य	हे.ई	
२२.	धर्मेन्द्र कुमार पन्त	छैठौ	स्वास्थ्य	हे.ई	
२३.	रमेश प्रसाद जोशी	छैठौ	स्वास्थ्य	हे.ई	
२४.	अम्बा दत्त जोशी	छैठौ	स्वास्थ्य	हे.ई	
२५.	सिता कु. गुरुङ	छैठौ	स्वास्थ्य	क.न.	
२६.	हर्क बहादुर पाल	छैठौ	स्वास्थ्य	हे.ई	
२७.	राजेन्द्र प्रसाद विष्ट	पाचौ	स्वास्थ्य	हे.ई	
२८.	जयन्ती जोशी	पाचौ	स्वास्थ्य	कम्नीटी	
२९.	ज्योती देवी बगाल	पाचौ	स्वास्थ्य	प.हे.न.	
३०.	लक्ष्मी भट्ट	पाचौ	स्वास्थ्य	प.हे.न.	
३१.	कु.निर्मला खड्का	पाचौ	स्वास्थ्य	क.न.	
३२.	विपिन कुमार जोशी	पाचौ	स्वास्थ्य	हे.ई	
३३.	शिव राम सार्की	पाचौ	स्वास्थ्य	हे.ई	
३४.	अनिरुद्र मिश्र	पाचौ	स्वास्थ्य	हे.ई	
३५.	सरस्वती कु.भट्ट	चौथौ	स्वास्थ्य	प.हे.न.	
३६.	गणेश दत्त भट्ट	चौथौ	स्वास्थ्य	हे.ई	
३७.	कविता पोख्रेल	चौथौ	स्वास्थ्य	प.हे.न.	
३८.	प्रेम पल्लभ जोशी	का.स.	प्रशासन	श्रेणी विहिन	
३९.	लक्ष्मी थापा	स.ई	ईनिजिनियरिङ		

स्रोतः लेकम गाउँपालिका

लेकम गाउँपालिका अन्तर्गत कार्यरत रहेका स्वास्थ्य सेवाका कर्मचारीहरू

क्र.स.	नाम थर	पद	स्वास्थ्य सस्थाको नाम	कैफियत
१.	अम्बा दत्त जोशी	जनस्वास्थ्य निरीक्षक	लेकम गाउँपालिका	

लेकम गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय शितामाटा दार्चुला सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

Hunainath Consulting Pvt. Ltd. Estd: 2079 Kathmandu

क्र.सं.	नाम थर	पद	स्वास्थ्य सस्थाको नाम	कैफियत
२.	दामोदर जोशी	सि.अ.हे.व.	आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र बडीपुर	
३.	सिता कुमारी गुरुङ्	सि.अ.न.मी.	लेकम गाउँपालिका	
४.	हर्क बहादुर पाल	सि.अ.हे.व	खरकडा स्वास्थ्य चौकी	
५.	धर्मेन्द्र कुमार पन्त	जनस्वास्थ्य निरीक्षक	लाली स्वास्थ्य चौकी	
६.	दिपक प्रसाद पन्त	जनस्वास्थ्य निरीक्षक	सर्मोली स्वास्थ्य चौकी	
७.	वीरेन्द्र भण्डारी	जनस्वास्थ्य निरीक्षक	लाली स्वास्थ्य चौकी	
८.	रमेश प्रसाद जोशी	जनस्वास्थ्य निरीक्षक	लेकम गाउँपालिका	
९.	राजेन्द्र प्रसाद विष्ट	सि.अ.हे.व	रिठाचौपाता स्वास्थ्य चौकी	
१०.	जयन्ती जोशी	सि.अ.न.मी.	लाली स्वास्थ्य चौकी	
११.	लक्ष्मी भट्ट	सि.अ.न.मी	सर्मोली स्वास्थ्य चौकी	
१२.	ज्योती बगाल	सि.अ.न.मी	खरकडा स्वास्थ्य चौकी	
१३.	गणेश दत्त भट्ट	सि.अ.हे.व	सर्मोली स्वास्थ्य चौकी	
१४.	शिव राम सार्की	सि.अ.हे.व	लाली स्वास्थ्य चौकी	
१५.	अनिरुद्र मिश्र	सि.अ.हे.व	रिठाचौपाता स्वास्थ्य चौकी	
१६.	विपीन कुमार जोशी	सि.अ.हे.व	खरकडा स्वास्थ्य चौकी	
१७.	कविता पोख्रेल	अ.न.मी.	सर्मोली स्वास्थ्य चौकी	
१८.	सरस्वती कुमारी भट्ट	अ.न.मी.	खरकडा स्वास्थ्य चौकी	
१९.	पुरुषोत्तम जोशी	हे.अ	आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र तेलिगाउँ	
२०.	सुनिता जोशी	ल्या.टे	खरकडा स्वास्थ्य चौकी	
२१.	कु. माधवी ओझा	अ.न.मी.	खरकडा स्वास्थ्य चौकी	
२२.	कु.मन्जु धामी खत्री	अ.न.मी.	रिठाचौपाता स्वास्थ्य चौकी	
२३.	कल्पना भट्ट	ल्या.अ	सर्मोली स्वास्थ्य चौकी	
२४.	जयन्ती गिरी नाथ	अ.न.मी.	आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र तेलिगाउँ	
२५.	जानकी मारकण्ड	अ.न.मी.	लाली स्वास्थ्य चौकी	
२६.	गोमति जोशी	अ.न.मी.	लाली स्वास्थ्य चौकी	
२७.	सरस्वती मिश्र	अ.न.मी.	रिठाचौपाता स्वास्थ्य चौकी	
२८.	बसन्ती धामी	अ.न.मी.	आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र बडीपुर	
२९.	बिमला भट्ट	अ.न.मी.	सर्मोली स्वास्थ्य चौकी	
३०.	भास्कर दत्त अवस्थी	ल्या.अ	रिठाचौपाता स्वास्थ्य चौकी	
३१.	विनिता वोहरा	अ.न.मी.	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाइ पिडअम्कुर	
३२.	श्याम राज भट्ट	अ.हे.व	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाइ कुस्काँडा	

क्र.सं.	नाम थर	पद	स्वास्थ्य सस्थाको नाम	कैफियत
३३.	सुरेन्द्र प्रसाद जोशी	अ.हे.व	आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र बडीपुर	
३४.	नबिन प्रशाद भट्ट	अ.हे.व	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाइ पिडअम्कुर	
३५.	साविति्र देवी पन्त	अ.न.मी.	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाइ कुस्काँडा	
३६.	हिमा देवी जोशी	ल्या.अ	लाली स्वास्थ्य चौकी	
३७.	पुष्कर राम पार्की	का.स	लेकम गाउँपालिका	
३८.	कृष्ण सिह धामी	का.स	सर्मोली स्वास्थ्य चौकी	
३९.	तारा नाथ	का.स	आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र तेलिगाउँ	
४०.	देवकी गिरी	स्विपर	रिठाचौपाता स्वास्थ्य चौकी	
४१.	धाना पन्त	स्विपर	खरकडा स्वास्थ्य चौकी	
४२.	बिष्णु प्रसाद जोशी	का.स	खरकडा स्वास्थ्य चौकी	
४३.	बिसन सिह बोहरा	का.स	आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र बडीपुर	
४४.	मन्जु कार्की	स्विपर	सर्मोली स्वास्थ्य चौकी	
४५.	रमेश राज पन्त	का.स	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाइ कुस्काँडा	
४६.	सारति बोहरा	स्विपर	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाइ पिडअम्कुर	
४७.	हरिस सिह मार्कण्ड	का.स	लाली स्वास्थ्य चौकी	
४८.	अनोज बोहरा	का.स	रिठाचौपाता स्वास्थ्य चौकी	

स्रोतः लेकम गाउँपालिका

गाउँपालिका अन्तर्गत करारमा कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरणः

क्र.स.	कर्मचारीको नाम, थर	पद	तह
२	सन्तोष सिं बोहरा	ना.प्रा.स.	चौथौ
३	लक्ष्मी विष्ट	ना.प्रा.स.	चौथौ
४	गजेन्द्र नारायण नाथ	कृषि अधिकृत	छैठौ
५	पुस्कर बोहरा	ना.प्रा.स.	चौथौ
६	श्री प्रकाश राज विष्ट	MIS अपरेटर	पाँचौ
७	श्री पुरन सिंह बगाल	वरिष्ट उद्यम विकास सहजकर्ता	पाँचौ
८	श्री पुष्कर सिंह बगाल	उद्यम विकास सहजकर्ता	चौथो
९	श्री माधवी बोहरा	फिल्ड सहायक (MIS)	चौथो
११	श्री ईश्वर दत्त विष्ट	खा.पा.स.टे.	
१२	श्री निर्मला धामी	असिष्टेन्ट सव-ईन्जिनियर	चौथो
१३	श्री शान्ती जोशी	असिष्टेन्ट सव-ईन्जिनियर	चौथो

क्र.स.	कर्मचारीको नाम, थर	पद	तह
१४	श्री कौशीला जोशी	असिष्टेन्ट सव-ईन्जिनियर	चौथो
१५	श्री सन्तोष सिंह बोहरा	ना.प.स्वा. प्रा	चौथो
१६	श्री निरञ्जन बोहरा	ना.प. स्वा. प्रा	चौथो
१७	श्री बहादुर बगाल	का.स.	
१८	श्री महादेव बस्नेत	का.स.	
१९	श्री प्रेम सिंह धामी	का.स.	
२०	श्री दान सिंह भाट	जे.सि.वि. अपरेटर	
२१	श्री हरि सिंह खत्री	जे.सि.वि. सहयोगी	
२२	श्री धर्मानन्द पन्त	एम्वुलेन्स चालक	
२३	श्री जयदेव जोशी	भान्छे	
२४	बासु देव पाठक	का.स.	
२५	भान देव जोशी	जे सि वि अपरेटर	
२६	धननज्यज जोशी	सहयोगी	
२९	राधा पल्लव जोशी	रोजगार संयोजक	
३०	दिपक धामी	रोजगार सहायक	
३१	रोहित भट्ट	रोजगार प्राविधिक	

स्रोतः लेकम गाउँपालिका

३.११ मानव संसाधन पुर्वाधार संसाधनको क्षमता विकास लेखाजोखा

यस क्षमता विकास योजना तयार गर्ने क्रममा क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७६ को अनुसूचि ८, र ९ अनुसार लेकम गाउँपालिका को वर्तमान मानव संशाधनको शाखागत रूपमा क्षमता लेखाजोखा गरिएको थियो। यसरी लेखाजोखा गर्दा शाखाहरुले कार्य विवरण अनुसार सम्पादन गर्नुपर्ने कामहरु सञ्चालन भैरहेको भएतापनि पर्याप्त जनशक्ति र आवश्यक क्षमता विकासका संग सम्वन्धित विद्यमान ज्ञान, सिप र दक्षताको स्तर मध्यम रहेको पाइएको थियो भने कार्यक्रमहरुको कमीले गर्दा सेवा प्रवाह अपेक्षा अनुरुप हुन सकेको छैन। गाउँपालिकाले कर्मचारीहरुको ज्ञान, सीप र दक्षता वृद्धिकालागी समग्र कर्मचारीका लागी उपयुक्त हुने र शाखाहरुका लागी छुट्टै आवश्यक पर्ने विषयगत दक्षताका लागी क्षमता विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने देखिन्छ। त्यसैगरि गाउँपालिकाको विद्यमान मानव संशाधनको क्षमता लेखाजोखा गर्दा क्षमता विकासका क्षेत्र र त्यस अन्तरगत गरिनु पर्ने प्रशिक्षण/ अभिमुखीकरण, अन्तरक्रिया तथा अन्य क्षमता विकासका क्रियाकलाप हरुको पहिचान गरिएको थियो। क्रियाकलाप पहिचान पश्चात कार्यक्रम किन आवश्यक परेको हो ? र कसका लागी तय गर्ने भन्नेवारे पनि छलफल गरिएको थियो। यसरी छलफल गर्दा अपेक्षित उपलव्धि, समय सिमा पनि निर्धारण गरिएको थियो जसको विस्तृत विवरण तलका तालिकाहरुमा राखिएको छ।

१. मानव संसाधन अवस्था विश्लेषण

पदीय जिम्मेवारी वा पद	सम्पादन गर्नु पर्ने प्रमुख कार्य	कार्य सम्पादनको विद्यमान अवस्था ज्ञान, सीप, क्षमता	कार्य सम्पादनमा देखिएको अन्तराल (GAP)	कार्य सम्पादन सुधारका लागि आवश्यक क्षमता विकास कार्यक्रम ज्ञान, सीप, क्षमता	क्षमता विकासको क्षेत्र मानव संशाधन वा संस्थागत वा प्रणालीगत
गाउँपालिका अध्यक्ष	सभाको कार्य सूची, बैठक आह्वान र निर्णय कार्यान्वयन गर्ने गराउने	• प्रत्येक महिनामा कम्तिमा पनि २ पटक गाउँ कार्यपालिकाको बैठक बस्ने गरेको • वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम समयमै पेश गरेको जस्तै आ.व. २०८०/८१ को बजेट असार १० गते पेश भएर पारित भएका	• आन्तरिक आयको हिंस्सा बढ्न नसकेको • योजना प्रगति समिक्षाको लागि स्थानीय विकास समस्या समाधान समिति गठन नभएको ।	बजेट तर्जुमा र प्रगति समीक्षा सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	मानव संशाधन
	कानुन निर्माण सम्बन्धी	• गाउँपालिकाको सुसञ्चालनको लागि करिब ४५ वटा ऐन लगायत निर्देशिका, नियमावली, कार्यविधि समेत गरी ७३ वटा नमूना कानून जारी गर्नु	• सेवा प्रवाह तथा स्थानीय विकास सम्बन्धमा बाँकी कानुन निर्माण नभएको • कानुन तर्जुमा गर्न विज्ञ	कानुन निर्माण सम्बन्धी प्रशिक्षण	मानव संशाधन संस्थागत

		पर्नेमा हालसम्म ऐन, नियम, निर्देशिका र कार्यविधि जारी भएको	जनशक्ति नभएको		
	प्रशासकीय तथा आर्थिक व्यवस्था सम्बन्धी	• गाउँपालिका, वडा समितिहरु आदिको दैनिक कार्यको रेखदेख पालिकाबाट गर्नुपर्ने सिफारिसहरु भएको • सार्वजनिक सेवा प्रवाह सम्बन्धी गुनासो व्यवस्थापन सम्बन्धमा नगर अध्यक्षबाट प्रचलित कानुन बमोजिम कार्य भइरहेका		सुशासन, नेतृत्व विकास लगायत व्यबस्थापनका नविनतम् आयाम सम्बन्धी प्रशिक्षण	मानव संशाधन
पदीय जिम्मेवारी वा पद	**सम्पादन गर्नु पर्ने प्रमुख कार्य**	**कार्य सम्पादनको विद्यमान अवस्था ज्ञान, सीप, क्षमता**	**कार्य सम्पादनमा देखिएको अन्तराल (GAP)**	**कार्य सम्पादन सुधारका लागि आवश्यक क्षमता विकास कार्यक्रम ज्ञान, सीप, क्षमता**	**क्षमता विकासको क्षेत्र मानव संशाधन वा संस्थागत वा प्रणालीगत**
उपाध्यक्ष	• विभिन्न समितिको	• न्यायीक समितिको	सबै योजनको अनुगमन	• विकास आयोजनाको अनुगमन तथा	मानव संशाधन प्रणालीगत

	संयोजक भई काम गर्ने • अनुगमन समितिको संयोजक भई काम गर्ने	संयोजक भई काम गरेको। न्यायीक समितिको प्रतिवेदन समय भित्रै पेश भएको • राजस्व परामर्श समितिको संयोजक भइ काम गरेको • बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिको संयोजक भइ काम गरेको	हन नसकेको	मुल्यांकनका विषयक सीपमलूक क्षमता विकास कार्यक्रम • समन्वय तथा निर्णय प्रकृया सम्बन्धी कार्यविधि	
वडा अध्यक्ष	• वडा समितिको समन्वयकर्ता भई काम गर्ने • स्वीकृत योजना तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयन, अनुगमन र समीक्षा	• वडाको हकमा गते र गते बैठक बस्ने गरेको • वडा सचिवको अभावमा अन्य शाखाका कर्मचारीलाई वडा सचिवको जिम्मेवारी दिइएको • नागरिक वडापत्रमा उल्लेख भए	• दक्ष कर्मचारीको अभावमा गुणस्तरीय कार्यमा बाधा पुगेको • योजना कार्यान्वयन, अनुगमन र समीक्षाको कार्य दक्षतामा कमी भएको	योजना कार्यान्वयनमा गुणस्तरीयता अभिवृद्धि सम्बन्धी आधारभूत तालिम	मानव संशाधन

	• सफारिस तथा प्रमाणित गर्ने	बमोजिमको सिफारिस तथा प्रमाणित गर्ने कार्य निरन्तर भइरहेको			
कार्यपालिका सदस्य	• विषयगत क्षेत्रको संयोजक रहने सम्बन्धी • कार्यपालिकाले तोकेको कार्य सम्बन्धी			संयोजनको अबधारणा र संयोजकको भूमिका सम्बन्धमा सीपमुलक ताली	मानव संशाधन
पदीय जिम्मेवारी वा पद	**सम्पादन गर्नु पर्ने प्रमुख कार्य**	**कार्य सम्पादनको विद्यमान अवस्था ज्ञान, सीप, क्षमता**	**कार्य सम्पादनमा देखिएको अन्तराल (GAP)**	**कार्य सम्पादन सुधारका लागि आवश्यक क्षमता विकास कार्यक्रम ज्ञान, सीप, क्षमता**	**क्षमता विकासको क्षेत्र मानव संशाधन वा संस्थागत वा प्रणालीगत**
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	• निर्णय कार्यान्वयन सम्बन्धी • योजना, सार्वजनिक खरिद आर्थिक प्रशासन तथा	• सबै प्रकारका बैठकहरु समयमै बोलाइ संचालन गर्ने गरेको • गाउँसभा सम्पन्न गरेको, खर्च गर्ने अख्तियारी प्राप्त गरी	• आर्थिक विवरणको तयारीमा NPSAS को प्रयोग नगरेको • आलेप तथा मलेपका	NPSAS सम्बन्धी सीप विकास तालिम लेखापरीक्षण तथा बेरुजु फछ्र्यौट सम्बन्धी उत्प्रेरणात्मक प्रशिक्षण सार्वजनिक खरिदसम्बन्धी आधारभूत्त तालीम	मानव संशाधन

	लेखा परीक्षण सम्बन्धी • अनुगमन, मुल्यांकन सम्बन्धी	बजेट कार्यान्वयन गरेको, आर्थिक कारोवारको अभिलेख राख्न लगाएको, • कार्यपालिकाको प्रतिनिधित्व गरी अन्तर सरकारी निकायको बैठकमा भाग लिने गरेको	बेरुजुहरु लक्ष्य निर्धारण गरी फछ्र्यौट नगराएको • खरिदको गुरुयोजना तथा योजना नबनाएको		
२. विषय गत शाखाहरु					
प्रशासन योजना तथा अनुगमन शाखा	• आवधिक योजना तयार गर्ने • सार्वजनिक सुनुवाईको व्यवस्था गर्ने • सामाजिक परिक्षण गर्ने • O and M Survey गरी	• आवधिक योजना तयार नभएको • आ.व.०८०/०८१ मा समयमा सार्वजनीक सुनुवाइ नभएको • सेवाग्राही सन्तुष्टि सर्भेक्षण विगत १ वर्षमा नभएको • पालिकाको कूल	• सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परिक्षण र सार्वजनिक परिक्षण निर्धारित समयमा नभएको • पदाधिकारीको आचार संहिता नबनेको योजना तथा बजेट तर्जुमा	• आवधिक योजना र मध्यमकालिन खर्च संरचना सम्बन्धी प्रशिक्षण • सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परिक्षण र सार्वजनिक परिक्षणको ढाँचा निर्धारण • पदाधिकारीको आचार संहिताको तर्जुमा	मानब संशोधन प्रणालीगत

	गाउँपालिकाको संरचना चुस्त दुरुस्त बनाउने • कर्मचारीको कार्यविवरण तयार गर्ने	स्वीकृत दरबन्दी मध्ये पदहरु रिक्त रहेको • कर्मचारीको हकमा संघीयता निजामती आचार संहिता लागु भएको	दिग्दर्शन तयार नभएको • मध्यमकालिन खर्च संरचना तयार नभएको • O and M Survey नभएको		
पदीय जिम्मेवारी वा पद	**सम्पादन गर्नु पर्ने प्रमुख कार्य**	**कार्य सम्पादनको विद्यमान अवस्था ज्ञान, सीप, क्षमता**	**कार्य सम्पादनमा देखिएको अन्तराल (GAP)**	**कार्य सम्पादन सुधारका लागि आवश्यक क्षमता विकास कार्यक्रम ज्ञान, सीप, क्षमता**	**क्षमता विकासको क्षेत्र मानव संशाधन वा संस्थागत वा प्रणालीगत**
पुर्वाधार विकास तथा वातावरण व्यवस्थापन शाखा	• भवन सम्बन्धी मापदण्डको तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन • वातावरण, सरसफाई तथा विपद् वस्थापन	• एकीकृत बस्ती विकास योजना तयार नभएको • बिपद जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यबस्थापन ऐन, २०७६ कार्यान्वयनमा आएको • निमार्ण व्यबसायी इजाजत सम्बन्धी कार्यविधि, २०७६ कार्यान्वयनमा	• नक्सा पास कार्यविधि नभएको • सार्वजनिक नीजि साझेदारी नीति तयार नभएको • घरेलु सौर्य उर्जा प्रणाली अनुदान कार्यविधि नभएको	• सार्वजनिक नीजि साझेदारी नीतिको तयारी • एकिकृत बस्ती विकास कार्यविधिको तयारी	संस्थागत

		नल्याएको ।			
स्वास्थ्य तथा सामाजिक विकास शाखा	• वैदेशिक रोजगारीमा जाने श्रमिकहरुको लागि वित्तिय साक्षरता र सीपमुलक तालिम संचालन गर्ने • बेरोजगारीको तथ्यांक संकलन गर्ने	• स्थानीय स्वास्थ्य तथा सरसफाइ ऐन कार्यान्वयनमा रहेको • सुर्तिजन्य पदार्थ नियन्त्रण र नियमन गर्ने ऐन कार्यान्वयनमा रहेका • एम्बुलेन्स संचालनमा आएको	• एम्बुलेन्स संचालन सम्बन्धी कार्यविधि नभएको • गैरसरकारी संस्थासँग साझेदारी तथा सहकार्य नभएको • अस्पताल निर्माण नभएको	• सरसफाई र गुणस्तरीय कार्य सम्बन्धी चेतानमूलक अभिमुखीकरण कार्यक्रम • गैरसरकारी स्वास्थ्य संस्थासँग साझेदारी तथा सहकार्य सम्बन्धी कार्यविधी	मानब संसाधन प्रणालीगत
शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखा	• बालविकास, आधारभूत शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, विशेष शिक्षा सम्बन्धी • विद्यालयहरुको जग्गा तथा सम्पत्ति व्यवस्था अभिलेख	• शिक्षक दरबन्दी मर्ज तथा मिलान नगरेको • सामुदायिक बिद्यालयको शिक्षक दरबन्दी मिलान नगरेको • सामुदायिक विद्यालयमा जाने अनुदान तथा बजेटको व्यवस्थापन, लेखा अनुशासन, अनुगमन र नियमन गर्ने	• सामुदायिक विद्यालय तथा बालविकास केन्द्रहरुलाई प्रदान गरिने अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि नभएको • पालिकामा कृषि, पशु, होटल ब्यबस्थापन तथा	• अतिरिक्त शैक्षिक क्रियाकलापको संचालन सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम • प्रधानाध्यापकहरुका लागि नेतृत्व विकास, सार्वजनिक खरिद एवम् लेखापालन सम्बन्धी प्रशिक्षण	मानब संसाधन प्रणालीगत

		गरेको	इन्जिनियरिङ्ग बिषयको शिक्षणको आबस्यकता		
पदीय जिम्मेवारी वा पद	**सम्पादन गर्नु पर्ने प्रमुख कार्य**	**कार्य सम्पादनको विद्यमान अवस्था ज्ञान, सीप, क्षमता**	**कार्य सम्पादनमा देखिएको अन्तराल (GAP)**	**कार्य सम्पादन सुधारका लागि आवश्यक क्षमता विकास कार्यक्रम ज्ञान, सीप, क्षमता**	**क्षमता विकासको क्षेत्र मानव संशाधन वा संस्थागत वा प्रणालीगत**
आर्थिक प्रशासन शाखा	• आय व्ययको सार्वजनिकीकरण गर्ने • अन्तिम लेखा परीक्षणको प्रतिवेदन • एकिकृत आर्थिक बिवरणको तयारी	• मासिक रुपमा आय व्ययको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरेको • एकीकृत सम्पत्ति विवरणको लागि सफ्टवेयर तयार भएको • राजस्व सधार कार्ययोजना बन्ने क्रममा रहेको	• बेरुजु फछ्र्यौट एवं फरफारक सन्तोषजनक नभएको • आर्थिक बिबरणको तयारीमा NPSAS को प्रयोग नगरेको	• बेरुजु फछ्र्यौट कार्य योजना तथा तालिकाबद्ध कार्यको तर्जुमा • लेखा समिति कार्य सञ्चालन नियमावलीको तर्जुमा	

कृषि तथा पशु विकास शाखा	• बीउ बिजन, मलखादको आपूर्ति र नियमन • कृषकहरुको क्षमता अभिवृद्धि • प्रांगारिक खेती तथा मलको प्रवर्द्धन एवं प्रचारप्रसार		• कृषि कार्यक्रम संचालन तथा अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि नभएको • बीउ बिजन, मलखाद, रसायन तथा औषधी र नियमन सम्बन्धी कार्यविधि नभएक	• प्रांगारिक खेती तथा मल सम्बन्धी सीपमुलक तालिम • बीउ बिजन, मलखाद तथा औषधी सम्बन्धी नियमन कार्यविधिको तर्जुमा	मानब संसाधन प्रणालीगत
आन्तरिक लेखा परिक्षण इकाइ	• गाउँपालिकाको आर्थिक कारोवारको आन्तरिक लेखा परीक्षण गर्ने • अन्तिम लेखा परीक्षणको लागि लेखा श्रेस्तालाई दुरुस्त राख्न लगाउने ।	• आन्तरिक लेखा परीक्षणको लागि छुट्टै कर्मचारी व्यवस्था भएको	• आन्तरिक लेखा परीक्षण दिग्दर्शन नभएको	• आन्तरिक लेखा परीक्षण दिग्दर्शनको तयारी • आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्बन्धित कर्मचारीहरुको पेशागत विकास कार्यक्रम	प्रणालीगत मानब संशाधन
अन्य कार्य					

स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन	• व्यक्तिगत घटना जन्म, मृत्यु, विवाह, सम्बन्ध विच्छेद, बसाई सराईको अभिलेख	• व्यक्तिगत घटना दर्ता अभिलेख	• नवीनतम प्रविधिको आधारमा सम्पन्न योजना तथा सार्वजनिक सम्पत्तिको ढाँचागत रुपमा अभिलेख	• स्थानीय अभिलेखको लागि नीति र मापदण्डको तर्जुमा	प्रणालीगत
जेष्ठ नागरिक, अपांगता भएका व्यक्तिको व्यवस्थापन	• जेष्ठ नागरिक, अनाथ, असहाय लगायतका लागि सेवा र आश्रय केन्द्रको संचालन गर्ने		• जेष्ठ नागरिक, अनाथ, असहाय लगायतका लागि सेवा र आश्रय केन्द्रको संचालन नभएको	• जेष्ठ नागरिक अनाथ, असहाय लगायतको लागि आश्रय केन्द्रको स्थापना	संस्थागत

३. संस्थागत विशलेषण

३.१ संस्थागत क्षमता स्वमुल्याङ्कनका आधार

सूचक	पूर्णाङ्क	प्रासाङ्क
जम्मा	१००	६९.७५
शासकीय प्रवन्ध	९	९
सभाको सञ्चालन प्रक्रिया (स्थानीय ससरकार सञ्चालन ऐनको दफा १९)	१.००	१
कार्यपालिकाको निर्णय प्रक्रिया (स्थाससंऐ दफा १७)	१.००	१

सूचक	पूर्णाङ्क	प्रासाङ्क
सभा। कार्यपालिकाले बनाएका स्थानीय कानून (ऐन, नियम, निर्देशिका, कार्याविधि र मापदण्ड) तथा निर्णयहरुको सार्वजनिकीकरण (स्थाससंऐ दफा १०को ३, नेपालको संविधानको धारा २७, सूचनाको हक)	१.००	१
सभा र कार्यपालिकाका समिति/उप-समिति सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि (स्थाससंऐ दफा १४, ४६, ६५, ६६,६७)	१.००	१
कार्यपालिकाको बैठक सञ्चालन (बैठक बोलाउने, मिति स्थान तोक्ने, कार्यसूची उपलब्ध गराउने, गणपूरक संख्या, निर्णय पुस्तिकामा हस्ताक्षर, निर्णयमा असहमति आदि) (स्थाससंऐ दफा १७)	१.००	१
आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली (स्थाससंऐ दफा ७८)	१.००	१
स्थानीय तहका पदाधिकारी हरुको सम्पत्ती विवरण (स्थाससंऐ दफा ११०)	१.००	१
मूल्याङ्कन अवधिमा बसेको कार्यपालिकाको बैठक संख्या (स्थाससंऐ दफा १७, बैठककार्य सञ्चालन नियमावली)	१.००	१
लेखा प्रणालीमा SUTRA को प्रयोग (स्थाससंऐ दफा ७२)	१.००	१
संगठन तथा प्रशासन	**८**	**७.५**
गाउँ/नगरपालिकाको क्षमता विकास ।(स्थाससंऐ को दफा १०२	१.००	१
प्रतिवेदन तथा विवरण प्रेषण। (स्थाससंऐ दफा ७६ (५) र अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, दफा ३(३))	१.००	१
विषयगत विभाग। महाशाखा शाखा/ उपशाखा/एकाइहरु एवं जनशक्तिको काम, कर्तव्य, अधिकार र जिम्मेवारीको कार्यविवरण । (स्थाससंऐ दफा ८अनुसार)	१.००	१
स्थायी पदपूर्ती नगर्ने भनिएका पदहरुमा करारबाट मात्र पदपूर्ति। (ऐनको दफा ८को उपदफा ८,९)	१.००	१
कर्मचारीहरुको कार्य सम्पादन सम्झौता ।	१.००	१

सूचक	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क
(स्थाससंऐ दफा १०कोअनुसार)		
जनशक्ति क्षमता विकासमा लगानी (स्थाससंऐ दफा १०कोअनुसार वनेको कार्यविधि)	१.00	०.५
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको उपस्थिति दिन (आफ्नो क्षेत्रभित्र काजमा रहेको अवधी समेत) (स्थाससंऐ दफा ८अनुसार को कार्य सम्पादन प्रभावकारिता)	१.00	१
क्षमता विकास कार्यक्रममा पदाधिकारी र कर्मचारीहरुको सहभागिता। (स्थाससंऐ को दफा१० को अनुसार वनेको कार्यविधि) (यस दफामा पदाधिकारी भन्नाले गाउँ। नगर सभाका सदस्यहरूलाई बुझाउनेछ। गणना गर्दा पदाधिकारी र कर्मचारीहरूको छुट्टाछुट्टै गणना गर्नुपर्नेछ।)	१.00	१
वार्षिक बजेट तथा योजना व्यवस्थापन	**११**	**६.७५**
वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम र आवधिक योजना तर्जुमा। (स्थाससंऐ को दफा २अनुसार)	१.00	०.७५
बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा र पारित गर्ने कार्यमा संबद्ध समिति र समन्वय(स्थाससंऐ को दफा ६५, ६६ र ६७)	१.00	१
दीगो विकासका लक्ष्यहरुको स्थानीयकरण (स्थाससंऐ को दफा २अनुसार)	१.00	०.५
विषयक्षेत्रगत रूपमा बजेट सिलिङ्ग निर्धारण (स्थाससंऐ को दफा ६६ को अनुसार)	१.00	१
बजेट प्रस्तुती तथा स्वीकृति (स्थाससंऐ को दफा ७अनुसार)	१.00	१
गैरसरकारी सङ्घ संस्थाहरुले गाउँ/नगर सभाबाट पारित गरी योजना कार्यान्वयन (स्थाससंऐन दफा २५)	१.00	१
कूल वार्षिक बजेटमा आन्तरिक आयको हिस्सा। (असविव्यऐदफा ८ अनुसार राजस्वको क्षमता)	१.00	०
पाँच लाख भन्दा कम लागतका योजनाले कूल पूँजीगत बजेटको ओगटेको हिस्सा (वजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमाको मार्गदर्शन)	१.00	०.५
वार्षिक आन्तरिक आय बृद्धि गत वर्षको तुलनामा (असविव्यऐ दफा ८ अनुसार राजस्वको क्षमता)	१.00	०.५

सूचक	पूर्णाङ्क	प्रासाङ्क
गैसस मार्फत योजना कार्यान्वयन गरेको अवस्थामा	१.००	०
समपुरक अनुदानबाट सञ्चालन हुने आयोजनाहरुमा लागत साझेदारीका लागि बिनियोजित बजेट (असविव्यऐदफा १०)	१.००	०.५
वित्तीय एवम् आर्थिक व्यवस्थापन	**११**	**१०.५**
आन्तरिक स्रोत (स्थाससंऐन दफा ६५)	१.००	१
वित्तिय अनुशासन (असविव्यऐपरिच्छेद ८, दफा २५ देखि ३२)	१.००	१
आय व्ययको वर्गीकरण तथा लेखाङ्कनका लागि नेपाल सरकार द्वारा निर्धारित पद्धति र ढाँचाको प्रयोग (असविव्यऐ, दफा ३२)	१.००	१
आय र व्ययको विवरण सार्वजनिकीकरण (असविव्यऐदफा ३०)	१.००	१
प्रचलित कानुन अनुसार खरिद गुरुयोजना र वार्षिक खरिद योजना तयारी र कार्यान्वयन (सा	१.००	१
वार्षिक बजेट कार्यान्वयनको प्रगति समीक्षा (स्थाससंऐन दफा ७को ६)	१.००	०.५
रकमान्तर (स्थाससंऐन दफा ७९)	१.००	१
प्रशासनिक खर्च (स्थाससंऐन दफा ७अनुसारको आय व्यय अनुमान अनुसार)	१.००	१
पूँजीगत खर्च (स्थाससंऐन दफा ७अनुसारको आय व्यय अनुमान अनुसार)	१.००	१
राजस्व सङ्कलन (स्थाससंऐन दफा ७१)	१.००	१
५ खर्च गर्ने अख्तियारी (स्थाससंऐन दफा ७३)	१.००	१
सेवा प्रवाह	**१६**	**१५.५**
सेवा प्रवाह (स्थाससंऐनदफा११)	१.००	१
वडाले उपलब्ध गराउने सेवा (स्थाससंऐनदफा१२)	१.००	१
सेवा प्रतिको सन्तुष्टी (स्थाससंऐनदफा ११,१को काम)	१.००	१

सूचक	पूर्णाङ्क	प्रासाङ्क
सेवा प्रवाहमा प्रविधिमा आधारित टोकन, अनलाइन रजिष्ट्रेसन वा कम्प्युटर विलिङ प्रविधिको प्रयोग (स्थाससंऐनदफा१को उपदफाको ङ १)	१.००	१
सेवा प्रवाहको मापदण्ड (SOP) (स्थाससं ऐन दफा १को उपदफाको ङ १)	१.००	१
बैंकिंग प्रणालीबाट भुक्तानी (स्थाससं ऐन दफा१को उपदफाको ङ ७)	१.००	१
वडामा सेवा प्रवाहको वैकल्पिक व्यवस्था (स्थाससंऐन१६को उपदफा को ग को ६ र दफा१८ को उपदफा ३)	१.००	१
गुनासो फछ्र्यौट (स्थाससं ऐन दफा १को उपदफाको ङ ७)	१.००	१
सामाजिक सुरक्षा भत्ता बैङ्क खाता मार्फत भुक्तानी (स्थाससंऐन दफा१को उपदफाको त २)	१.००	१
जन्मेको मितिले ३५ दिनभित्र भएको कूल जन्मदर्ता संख्या (स्थाससंऐ दफा १को उपदफा ४)	१.००	१
सार्वजनिक सुनुवाइ (स्थाससंऐ दफा ७८ को उपदफा ५)	१.००	१
५ सेवा प्रवाहमा घुम्ती सेवाको प्रयोग (स्थाससंऐ दफा१को उपदफाको ङ ७)	१.००	१
६ शिक्षामा सबै बालबालिको पहुँच (स्थाससंऐ दफा१को उपदफाको ज)	१.००	१
७ स्वास्थ्य सेवामा नागरिकको पहुँच (स्थाससंऐ दफा१को उपदफाको झ)	१.००	१
८ कृषि र पशु सेवा (स्थाससंऐ दफा १को उपदफाको ण र द)	१.००	१
९ स्थानीय उत्पादनको प्रर्वर्धन र बजारीकरण (स्थाससंऐ दफा१को उपदफाको ण ७)	१.००	०.५
न्यायिक कार्य सम्पादन	**७**	**४**
न्याय सम्पादन (स्थाससंऐन दफा ४६ को उपदफा १, दफा ४९ को उपदफा १२)	१.००	१
मेलमिलाप कर्ताको व्यवस्था (स्थाससंऐन दफा ४९ को उपदफा ३)	१.००	०
न्यायिक समितिको निर्णय प्रकृया (स्थाससंऐन दफा ४९)	१.००	१
न्यायिक समितिको प्रतिवेदन प्रणाली (स्थाससंऐन दफा ५को उपदफा २)	१.००	०

सूचक	पूर्णाङ्क	प्रासाङ्क
उजूरी फर्छ्यौट। (स्थाससंऐन दफा ४९ को उपदफार ४)	१.००	१
न्यायिक समितिको निर्णय उपर पुनरावेदन (स्थाससंऐन दफा ५१)	१.००	१
मेलमिलाप केन्द्र गठन (स्थाससंऐन दफा ४९ को उपदफा १०)	१.००	०
भौतिक पूर्वाधार	**१३**	**३**
सडक यातायात गुरूयोजना अनुसार सडक पूर्धाधार निर्माण	१.००	०.५
जोखिम संवेदनशील भूउपयोग योजना (स्थाससंऐन, २०७को दफा २७	१.००	०
भौतिक पूर्वाधार विकासमा सार्वजनिक- निजी साझेदारी नीति (स्थाससंऐन, २०७को दफा २४	१.००	०
बालमैत्री तथा अपाङ्गमैत्री पूर्वाधार (स्थाससंऐन, २०७४ को दफा २४ को उपदफा २)	१.००	०
निर्मित पूर्वाधारको उपयोग र दिगो व्यवस्थापन (स्थाससंऐन, २०७को दफा २को उपदफा ३)	१.००	०
आयोजनाको वातावरणीय अध्ययन- संक्षिप्त, प्रारम्भिक वातवरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (IEE) र वातावारणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) (स्थाससंऐन, २०७को दफा २को उपदफा २)	१.००	१
राष्ट्रिय भवनसंहिता र मापदण्ड (स्थाससंऐन, २०७४ को दफा ४३ को उपदफा १)	१.००	०
सडकको विस्तार (स्थाससंऐन, २०७४ को दफा ११ को उपदफा ट १,५)	१.००	०.५
सडकको स्तर उन्नति (स्थाससंऐन, २०७को दफा १को उपदफाको ट १,५)	१.००	०
खानेपानी सेवा विस्तार (स्थाससंऐन, २०७४ को दफा ११ को उपदफा २ को ध १, सोही दफाको उपदफा ४ को ग २, दफा १२ को उपदफा २ को ग १०)	१.००	०
वार्षिक योजनाको कार्यान्वयन स्थिति (स्थाससंऐन २०७४ को दफा ७१ को उपदफा २ विवरणमा चालु आ.व. को प्रगतिको अनुमान समेत पेश गर्नु पर्ने)	१.००	१
फोहोर मैला व्यवस्थापन (स्थाससंऐन, २०७को दफा १को उपदफाको ग ११)	१.००	०
औद्योगिक पूर्वाधार (स्थाससंऐन, २०७को दफा ११)	१.००	०

सूचक	पूर्णाङ्क	प्रासाङ्क
सामाजिक समावेशीकरण	**१०**	**८**
सामाजिक विभेदको न्यूनीकरण (संविधानको धारा १८, समानताको हक)	१.००	१
समानुपातिक सहभागिता (स्थाससंऐन, २०७को दफा १११)	१.००	१
सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण (स्थाससंऐन, २०७को दफा १उपदफात)	१.००	०.५
घरेलु हिंसा अन्त्यका लागि बहस, पैरवी तथा चेतनामूलक अभियान (स्थाससंऐन, २०७को दफा १उपदफाको ग ३०)	१.००	०.५
बालश्रम, बाल विवाह, बहुविवाह, दाइजो/दहेज, बोक्सी, छाउपडी जस्ता प्रथासँग सम्बन्धित कार्यहरु (स्थाससंऐन, २०७को दफा १उपदफाको ग ३०)	१.००	१
लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण उत्तरदायी बजेट परीक्षण (GESI Audit) (स्थाससंऐन, २०७को दफा २उपदफा को छ)	१.००	०
महिला विरुद्ध हुने घरेलु हिंसाको घटनामा कमी (अघिल्लो आ.व)	१.००	१
बालश्रम, बालविवाह, बहुविवाह, दाइजो/दहेज, बोक्सी, छाउपडी जस्ता प्रथा रोकथामका लागि तर्जुमा गरिएका कार्यक्रममा लगानी (सशर्त अनुदान बाहेक बाँकी वजेटको)	१.००	१
महिला/दलित/अपाङ्ता भएका व्यक्ति संयोजक/ अध्यक्ष भएको उपभोक्ता समितिहरुको सङ्ख्या (कूल गठीत उपभोक्ता समितिको)	१.००	१
आर्थिक तथा सामाजिक रूपमा पछि परेका महिला, बालबालिका, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, ज्येष्ठ नागरिक, अल्पसङ्ख्यक, सीमान्तकृत समुदायको सामाजिक र आर्थिक उत्थानमा गरिने लगानी (सशर्त अनुदान बाहेक बाँकी वजेटको)	१.००	१
वातावरण संरक्षण तथा विपद व्यवस्थापन	**९**	**४.५**
विपद् व्यवस्थापन (स्थाससंऐन, २०७को दफा १उपदफाको न)	१.००	०.५

सूचक	पूर्णाङ्क	प्रासाङ्क
वातावरणीय प्रदूषण नियन्त्रण (जल, भूमि, ध्वनी, वायु र खाद्य) (स्थाससंऐन, २०७को दफा १उपदफा को ङ १,२र २६)	१.००	०.५
वातावरणमैत्री पूर्वाधार	१.००	०
विपद् जोखिम क्षेत्रको पहिचान र नक्साङ्कन (स्थाससंऐन, २०७को दफा १उपदफाको न ४)	१.००	१
वातावरणीय क्षेत्र प्रवर्द्धनमा बजेट विनियोजन	१.००	१
वातावरण संरक्षणमा टोल विकास संस्था, नागरिक तथा निजी क्षेत्र र गै	१.००	०
स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोषमा बजेट विनियोजन र खर्च (वार्षिक रूपमा)	१.००	१
टोल विकास संस्था/ स्थानीय तहमा सामुदायिक संस्था गठन तथा सञ्चालन	१.००	०
एम्बुलेन्स, अग्नी नियन्त्रण जस्ता आकस्मिक सेवाहरुको उपलब्धता	१.००	०.५
सहकार्य र समन्वय	६	१
संघ, प्रदेश र स्थनीय तह बीचको सहकार्य र समन्वय (नेपालको संविधानको धारा २३५)	१.००	०
अन्तर स्थानीय तह सहकार्य र समन्वय (प्राकृतिक श्रोतको संरक्षण र उपयोग, पूर्वाधार निर्माण, वातावरण संरक्षण तथा फौहोरमैला व्यवस्थापन, आपतकालीन सेवा व्यवस्थापन,राजश्व सङ्कलन आदि) (स्थाससंऐन, २०७को दफा २६) (सहलगानीका योजनाहरू : ल्याण्डफिल साईट, अग्नी नियन्त्रण, सडक हरियाली, प्लाष्टिक नियन्त्रण, स्वास्थ्य शिक्षा, रंगशाला, खेलकुद, पर्यटन, बोटानिकल गार्डेन, नदी नियन्त्रण, सिंचाई, खानेपानी आदी)	१.००	०
दुई वा सो भन्दा बढी स्थानीय तहको सरोकारको विषयमा बन्ने समितिहरुको गठन र सञ्चालन (स्थाससंऐन, २०७को दफा २६ अन्तर्गत)	१.००	०
अन्तर सरकारी समन्वय तथा सहजीकरण	१.००	०
अन्तर स्थानीय तह साझेदारी	१.००	०

सूचक	पूर्णाङ्क	प्रासाङ्क
जिल्ला समन्वय समिति सँगको समन्वय	१.००	१

स्रोत:संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय(LISA Nepal)

४. पुर्वाधार विश्लेषणः

पालिकाको पूर्वाधारको क्षेत्र	विद्यमान पूर्वाधारको अवस्था	अपेक्षित पूर्वाधार	गर्नु पर्ने कार्य वा सुधार
१.गाउँपालिकाको आफ्नै प्रशासकीय भवन निर्माण सम्पन्न भइ सेवा प्रवाह सुरुहुने अवस्था रहेको छ ।	पालिकाको आफ्नै भवन पर्याप्त नभएको, नयाँ भवन निर्माणाधिन अबस्थामा छ।	पालिकाको आफ्नै नयाँ भवन निर्माण सम्पन्न भएपछि सेवा प्रबाहमा सुधारको अपेक्षा गरिएको छ ।	सार्वजनिक खरिद प्रक्रिया र करार कर्मचारी व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रशिक्षण
२. फर्निचरको उपलब्धता	गाउँपालिकाको आफ्नै भवन भएको, तर बनि रहेको भवनमा आवश्यक पर्ने फर्निचर लगायतका अन्य भौतिक बस्तुको अनुमान गर्न नसकिएको	निर्धारित समयमा नै पालिकाको आफ्नै भवन हुनुपर्ने , फर्निचर लगायतका अन्य भौतिक बस्तुको अनुमान गर्न नसकिएको ।	सार्वजनिक खरिद प्रक्रिया र करार व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रशिक्षण जिन्सी तथा सम्पत्ति व्यवस्थापन सम्बन्धी सीप विकास प्रशिक्षण

५. समिति उपसमितिहरुको अवस्था विश्लेषण

संविधान तथा स्थानीय सरकार संचालन ऐनमा दिइएको कार्य	कार्य सम्पादनको विद्यमान अवस्था	कार्य सम्पादनमा देखिएको अन्तराल (GAP)	क्षमता विकासका लागि प्रस्तावित कार्यक्रम	क्षमता विकासको क्षेत्र मानव संस्थागत वा संशाधन वा

जिम्मेवारी				**प्रणालीगत**
दफा २ अनुसारको समिति गठन गरी गाउँपालिकाको गाउँ सभाले आफ्नो कार्य प्रणालीलाई व्यबस्थित गर्न कुनै एक सदस्यको संयोजकत्वमा लेखा समिति, विधायन समिति, सुशासन समिति लगायत अन्य समिति र विशेष समितिको गठन गर्न सक्नेछ ।	• सबै समितिहरु नियमित बैठक बस्ने, र बैठकका निर्णयहरु सबै समयमा कार्यान्वयन हुन नसकेको • समितिहरु एवं संयुक्त समितिहरु गठन भइ परिचालनमा आएका	• सबै समितिहरु नियमित बैठकको आवश्यकता देखिएको • बैठक संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि तर्जुमा नभएको	• बैठकका एजेण्डाको विषयमा कानूनी प्रावधान तथा विषयगत अबधारणाको आधारमा प्रस्तुती गर्न सक्ने क्षमता विकास सम्बन्धी प्रशिक्षण • बैठक संचालन तथा समितिहरुको क्रियाशीलता सम्बन्धी कार्यविधिको तर्जुमा	मानव संशाधन मानव संशाधन
दफा ६५स्थानीय राजस्व . परामर्श समिति राजस्व सम्बन्धी नीति ऐन नियम र सो को परिपालना गर्ने, कर, गैरकर आम्दानी, सेवा शुल्क, दस्तुर, आदि बारे निर्णय लिने	• आ.व २०८०/०८१ मा राजस्व परामर्श समितिको वैठकको प्रतिवेदन पेश नभएको • विभिन्न कर एवं दस्तुरहरु प्रस्तावित भन्दा कम संकलन भएको ।	• आन्तरिक आय प्रक्षेपण अनुसार आय संकलन गर्न सक्ने दक्ष जनशक्तिको क्षमता कमी भएको	• आन्तरिक आयको बार्षिक प्रक्षेपण बमोजिम संकलन गर्न सक्ने क्षमताको बिकास	मानव संशाधन
दफा ६६ अनुसार स्रोत तथा सिमा	स्रोत अनुमान तथा बजेट	स्रोत अनुमान तथा बजेट	–स्रोत अनुमान तथा बजेट	–मानव संशाधन प्रणालीगत‘

निर्धारण समिति आन्तरिक आय, राजस्वको बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने राजस्व, वित्तीय हस्तान्तरणबाट प्राप्त हुने र दफा ६६स्रोत अनुमान तथा . बजेट सीमा निर्धारण समिति आन्तरिक आय, राजस्वको बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने राजस्व, वित्तीय हस्तान्तरणबाट प्राप्त हुने र	सीमा निर्धारण समिति गठन भएको आन्तरिक आय, हस्तान्तरणबाट प्राप्त आय र अनुदानको रकमलाई सन्तुलित रुपमा वितरण	सिमा निर्धारण समिति, राजस्व परामर्श समिति, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति जस्ता संयन्त्रहरु क्रियासिल बनाएमा स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमाको निर्धारण यथार्थपरक हुने ।	सीमा निर्धारण समितिलगायत सम्बन्धित कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि -आयोजना, कार्यक्रम र अनुमानित बजेट तर्जुमा गरी कार्यपालिकामा पेश गर्ने विधिको तर्जुमा	
• दफा ६७बजेट तथा . कार्यक्रम तर्जुमा समिति • बजेट सीमा भित्र रही बजेट र कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण गर्ने • योजनातथा कार्यक्रममा दोहोरो हुन नदिने • स्थानीय आवश्यकतालाई हेरेर कार्यक्रमको तर्जुमा गर्न ।	• बजेट सीमा भित्र रही बजेट तथा कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण र बजेट तथा कार्यक्रमको तर्जुमा गर्ने • स्थानीय आवश्यकताको विचार गरी कार्यक्रमको तर्जुमा गर्ने	बजेट तथा कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण विषय क्षेत्रगत रुपमा स्थानीय आवश्यकतालाई विचार गरी तर्जुमा गर्ने	• बजेट तथा कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण गर्ने • संरचना र सो को विधिको निर्माण	

३.१२ गाउँपालिका का क्षमता विकासका रणनीतिहरु

लेकम गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना निर्माण गर्दा गाउँपालिका को क्षमता विकास योजना तर्जुमाको अनुसुची २, ३, ५, ८, ९ का फारामहरुका आधारमा गाउँपालिकाको संस्थागत अवस्था विश्लेषण गरिएको थियो। त्यसैका आधारमा सामूहिक छलफल वाट यस योजना कार्यान्वयनका लागि देहाय बमोजिमका रणनीतिहरू अवलम्बन गरिने निर्णय गरिएको थियो ।

- कार्य विवरणका आधारमा कार्य सम्पादन गर्ने प्रणालीलाई प्रवर्द्वन गरि पद र क्षमता अनुसारको जिम्मेवारी सुम्पिने पद्धतिलाई विकास गर्ने
- गाउँपालिका कार्यालय, वडा समिति कार्यालय, कर्मचारीहरु तथा सरोकारवालाहरुको संस्थागत विकास, मानव संसाधन, आर्थिक व्यवस्थापन, प्रविधि र कार्य सम्पादन सम्बन्धी कार्यहरु लाइ सुदृढ गर्ने ।
- लैंगिक तथा सामाजिक समावेशिकरण ZESI निति प्रतिको बुझाई र कार्यसम्पादनमा सुधार गरि लक्षित वर्गको क्षमता विकास हुने गरी योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्ने ।
- वित्तीय व्यवस्थापन, योजना तर्जुमा प्रक्रिया, कार्यान्वयन, समन्वय र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यलाई प्रभावकारी वनाउने ।
- गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र पर्ने उपभोक्ता समिति, टोल विकास संस्था ,सामुदायमा आधारित संस्था जस्ता सेवा प्रदायकहरुको क्षमता विकास सम्बन्धी कार्यक्रमहरु संचालन र व्यवस्थापन गर्न गर्ने ।
- गाउँपालिकाको आन्तरिक स्रोतले सम्भव नहुने क्षमता विकास योजनाको प्रभावकारि कार्यान्वयनको लागि सवन्धित पक्ष संग समन्वय तथा सहकार्य गर्ने ।
- क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनको प्रगति प्रतिवेदन नियमित र तोकिएको समयमा सम्वन्धित निकायमा पठाउने
- आवश्यक भौतिक सुविधा तथा सूचना प्रविधिमा जोड दिने ।
- कर्मचारीको कार्य शैलीमा सुधार तथा अन्तर सम्बन्धलाई सुदृढ गरि कार्ययोजना सहित कर्मचारीलाई योजना कार्यान्वयनको जिम्मेवारी दिने ।
- क्षमता विकास योजना कार्यान्वय गर्न गाउँपालिका स्थित सरोकारवाला संस्था, नीजी क्षेत्र र अन्य निकायहरुसँगको समन्वय एवं साझेदारीलाई वढाइनेछ ।

परिच्छेद — ४ गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना

४.१. क्षमता विकास योजनाको समष्टिगत सोच, लक्ष्य, उदेश्य र रणनीतिहरु

सोचः

यस योजनाको मुल सोच संस्थागत विकास तथा मानवीय संशाधन विकासमा जोड दिई गाउँपालिका मार्फत हुने सेवा प्रवाहलाई चुस्त र दुरुस्त बनाउन सहयोग पुर्याउनु हो ।

लक्ष्यः

क्षमता विकास योजनाको लक्ष्य नै गाउँपालिका र यिनका सहयोगी निकायहरुको संस्थागत तथा मानव संशाधन क्षमता विकास अभिवृद्धि गरेर गाउँपालिका स्तरबाट प्रदान गरिने सार्वजनीक सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी, गुणस्तरीय र पारदर्शी बनाउनु हो ।

उदेश्यः

- स्थानीय जनप्रतिनीधिहरुको बहुपक्षिय नेतृत्व र क्षमता विकास गर्ने ।
- कर्मचारी तथा संस्थागत संगठन व्यवस्थापन नतिजामुखी बनाउने ।
- सुचना व्यवस्थापनमा प्रभावकारी संयन्त्रको विकास गर्ने ।
- वित्तिय व्यवस्थापन प्रणालीलाई पारदर्शी तुल्याउने ।
- विकास व्यवस्थापनलाई चुस्त र प्रभावकारी बनाउने ।
- सुशासन कायम गर्ने ।
- सम्पुर्ण विकास साझेदार तथा सरोकारवाला सँग आपशी समन्वय र सहकार्य गर्ने ।
- विधि तथा कानुनी शासनको सर्वोच्चता कायम गर्ने ।
- विकासमा नयाँ अवधारणा, नीति तथा प्रविधिको अवलम्बन गर्ने ।

समष्टिगत मुल रणनीतिहरुः

- जनप्रतिनीधि र कर्मचारीहरुको वृति विकास तथा कार्यक्षमता विकास गर्न नियमित तालिम, अभिमुखिकरण साथै नतिजामा आधारित कार्यसम्पादन मुल्याङ्कन प्रणाली विकास गर्ने ।
- योजनावद्ध विकास अवधारणालाई मुर्त रुप प्रदान गर्ने ।
- मानव संसाधन, विकासलाई उच्च प्राथमिकता दिदैं स्वचालित संस्थागत संयन्त्रको विकास गर्ने ।
- मितव्ययिता, उच्चतम उपयोग र पार्दशिता कायम गरी वित्तिय प्रणालीलाई दुरुस्त तुल्याउने ।

- तथ्याङ्क व्यवस्थापन तथा अभिलेख प्रणालीलाई सुचना प्रविधि मैत्री तथा पहुँच योग्य तुल्याउने ।
- असल शासनका अभ्यासहरुको अवलम्बन गर्ने ।
- विकास साझेदारहरु सँग हातेमालो गर्न साझेदारी मैत्री नीति अवलम्बन गर्ने ।
- नियम, कानुन तथा विधि र प्रक्रियाहरुको कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्ने ।
- नयाँ अवधारणा, सोच, प्रविधि ज्ञान र सीपलाई अनुसरण गर्न अनुसन्धान प्रयोग र अध्ययनलाई प्राथमिकता प्रदान गर्ने ।

४.२. गाउँपालिकाको संस्थागत क्षमता विकास योजना

सम्बन्धित दस्ताबेजहरुको अध्ययन, स्थलगत अध्ययन, छलफल, अन्तरकृया, टेलिफोन, इमेल आदिको माध्यमबाट प्राप्त भएसम्मका तथ्यांक एवं सूचनाहरुका आधारमा लेकम गाउँपालिका को क्षमता विश्लेषण गर्दा देखिएको अन्तराल पुरा गर्ने सिफारिसहरु, आगामी तीन वर्षका लागि अनुमानित लागत, क्रियाकलापहरुको प्राथमिकीकरण समेत गरिएको क्षमता विकास कार्ययोजना देहाय बमोजिम छ। त्यस गाउँपालिका मा विभिन्न पक्षमा आगामी तीन बर्षमा क्षमता विकास योजना सम्बन्धी उद्देश्य हासिल गर्न संचालन गरिने विभिन्न क्रियाकलापका लागि आर्थिक बर्षगत रुपमा आवश्यक पर्ने अनुमानित रकम निम्न अनुसार संक्षेपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

लेकम गाउँपालिका को क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयन तालिका(२०८२/०८३-२०८४/०८५)

क्र.स.	पदाधिकारीगत क्रियाकलाप	लक्षित शाखा/ उपशाखा	प्रस्तावित बजेट	योजनाको अवधि (३ वर्ष)			कार्यान्वयन प्राथमिकता
				२०८२/८३	२०८३/८४	२०८४/८५	
१	पूँजिगत बजेट तर्जुमा र प्रगति समीक्षा सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	आर्थिक प्रशासन शाखा	१९०,०००	५०,०००	६५०००	७५०००	द्वितिय
२	निर्वाचित जनप्रतिनिधिको लागि विभिन्न ऐन, कानुन, नियम, कार्यविधि आदि तर्जुमा सम्बन्धि प्रशिक्षण	योजना/कानुन तथा वैठक व्यवस्थापन शाखा	१९०,०००	५०,०००	६५०००	७५०००	प्रथम
३	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा दिग्दर्शनको तयारी	योजना/आर्थिक प्रशासन शाखा	१९०,०००	५०,०००	६५०००	७५०००	द्वितिय
४	आवधिक योजना र मध्यमकालिन खर्च संरचना सम्बन्धी प्रशिक्षण	योजना/आर्थिक प्रशासन शाखा	१९०,०००	५०,०००	६५०००	७५०००	प्रथम

क्र.स.	पदाधिकारीगत क्रियाकलाप	लक्षित शाखा/ उपशाखा	प्रस्तावित बजेट	योजनाको अवधि (३ वर्ष)			कार्यान्वयन प्राथमिकता
				२०८२/८३	२०८३/८४	२०८४/८५	
५	दिगो विकासका लक्ष्यहरु स्थानीयकरण सम्बन्धी नीति, कार्ययोजना र प्रतिवेदन सम्बन्धी प्रशिक्षण	योजना शाखा	१९०,०००	५०,०००	६५०००	७५०००	प्रथम
६	सभा संचालन सम्बन्धी कार्यविधिको तर्जुमा/अध्यावधिक	प्रशासन शाखा	३०,०००	०	३००००	०	प्रथम
७	कानुन निर्माण सम्बन्धी प्रशिक्षण	कानून , न्यायिक समितिको सचिवालय	३०,०००	१००००	१००००	१००००	द्वितिय
८	रोजगारीबाट फर्किएकाको ज्ञान, सीप र उद्यमशिलता को उपयोग सम्बन्धी कार्यविधि	उद्यम शाखा	१९०,०००	५०,०००	६५०००	७५०००	द्वितिय
९	सुशासन, नेतृत्व विकास, नयाँ सार्वजनिक व्यबस्थापन लगायतका नविनतम् आयाम सम्बन्धी प्रशिक्षण	प्रशासन शाखा	९०,०००	३००००	३००००	३००००	तृतीय
१०	संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीचको समन्वय तथा निर्णय प्रकृया सम्बन्धी कार्यविधि	प्रशासन शाखा	५०,०००	०	५०,०००	०	तृतीय
११	उपभोक्ता समितिको गठन प्रक्रिया र सार्वजनिक खरिद सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम	पूर्वाधार शाखा	१५,०००	१५०००	०	०	प्रथम
१२	सर्भे सम्बन्धी प्रशिक्षण कार्यक्रम	प्रशासन शाखा	५०,०००	०	५०,०००	०	द्वितिय
१३	संयोजनको अवधारणा र संयोजकको भूमिका सम्बन्धमा सीपमुलक तालीम	प्रशासन शाखा	५०,०००	०	५०,०००	०	तृतीय

१४	निर्णय प्रकृया सम्बन्धी तालिम	प्रशासन शाखा	५०,०००	०	५०,०००	०	तृतीय
१५	पदाधिकारीको आचार संहिता तर्जुमा	प्रशासन शाखा	५०,०००	५०,०००	०	०	प्रथम

क्र.स.	पदाधिकारीगत क्रियाकलाप	लक्षित शाखा/ उपशाखा	प्रस्तावित बजेट	योजनाको अवधि (३ वर्ष)			कार्यान्वयन प्राथमिकता
				२०८२/८३	२०८३/८४	२०८४/८५	
१६	विकास आयोजनाको अनुगमन तथा मुल्यांकनका विषयक सीपमलूक क्षमता विकास कार्यक्रम	योजना शाखा	११०,०००	०	५०,०००	६०,०००	द्वितिय
१७	सेवा प्रवाह सम्बन्धी निर्णयहरु बडापत्र बमोजिम कार्यान्वयन गर्ने सशक्तिकरण कार्यक्रम	प्रशासन शाखा	१००,०००	०	५०,०००	५०,०००	तृतीय
१८	लेखापरीक्षण तथा बेरुजु फछ्र्यौट सम्बन्धी उत्प्रेरणात्मक प्रशिक्षण	आर्थिक प्रशासन शाखा	१००,०००	०	५०,०००	५०,०००	द्वितिय
१९	सूचना प्रविधिमा आधारित सेवा प्रवाह सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम	सूचना प्रविधि शाखा	१५०,०००	५०,०००	५०,०००	५०,०००	तृतीय
२०	आन्तरिक लेखापरीक्षणको योजना, परीक्षण सूचि र प्रतिवेदन सम्बन्धी कार्यशाला	आर्थिक प्रशासन शाखा	१००,०००	०	५०,०००	५०,०००	द्वितिय
२१	सार्वजनिक खरिद प्रक्रिया र करार व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रशिक्षण	आर्थिक प्रशासन शाखा	१००,०००	०	५०,०००	५०,०००	द्वितिय
२२	जिन्सी तथा सम्पत्ति व्यबस्थापन सम्बन्धी सीप विकास प्रशिक्षण	जिन्सी शाखा	५०,०००	०	५०,०००		द्वितिय

२३	घरेलु हिंसा अन्त्यका लागि बहस, पैरवी नीति तथा ऐनको तर्जुमा	महिला बालबालिका शाखा	१०,०००	१००००	०	०	प्रथम
२४	विपद् व्यवस्थापन कोषको संचालन प्रणालीको तर्जुमा	विपद व्यवस्थापन	१५०,०००	५०,०००	५०,०००	५०,०००	प्रथम

क्र.स.	**पदाधिकारीगत क्रियाकलाप**	**लक्षित शाखा/ उपशाखा**	**प्रस्तावित बजेट**	**योजनाको अवधि (३ वर्ष)**			**कार्यान्वयन प्राथमिकता**
				२०८२/८३	२०८३/८४	२०८४/८५	
२५	आन्तरिक आयको तुलनात्मक रुपमा आय वृद्धि सम्बन्धी सामूहिक छलफल(Focal group discussion) कार्यक्रम	राजश्व शाखा	१५०,०००	५०,०००	५०,०००	५०,०००	द्वितिय
२६	राजस्व परामर्श समितिलाई विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्न विज्ञहरुको रोष्टर तयार सम्बन्धी अभ्यास	राजश्व शाखा	१५०,०००	५०,०००	५०,०००	५०,०००	द्वितिय
२७	सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परिक्षण र सार्वजनिक परिक्षणका ढाँचा निर्धारण बारे गोष्ठी	आर्थिक प्रशासन शाखा	१५०,०००	५०,०००	५०,०००	५०,०००	प्रथम
२८	सार्वजनिक खरिद सम्बन्धी प्रारम्भिक क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	पूर्वाधार विकास शाखा	१५०,०००	५०,०००	५०,०००	५०,०००	द्वितिय
२९	गैसस क्रियाकलापलाई पालिकाको वार्षिक कार्यक्रममा समावेश गर्न पुनर्ताजगी कार्यक्रम	योजना शाखा	५०,०००	०	५०,०००	०	द्वितिय
३०	बेरोजगार, श्रमिक आदिको तथ्यांक संकलनका साथै रोजगार सूचना केन्द्रको संचालन	रोजगार सेवा केन्द्र	६०,०००	०	१००००	५०,०००	प्रथम
३१	सरसफाई र गुणस्तरीय कार्य सम्बन्धी जन चेतानमूलक उत्प्रेरणात्मक कार्यक्रम	WASH	१६०,०००	४००००	५००००	७००००	प्रथम

क्र.स.	पदाधिकारीगत क्रियाकलाप	लक्षित शाखा/ सहयोगी	प्रस्तावित बजेट	योजनाको अवधि (३ वर्ष)			कार्यान्वयन प्राथमिकता
				२०८२/८३	२०८३/८४	२०८४/८५	
३२	सामाजिक कुरिती, कुप्रथा, अन्धविश्वास आदि विरुद्ध जनचेतना सम्बन्धी अभिमुखीकरण	महिला बालबालिका शाखा	९०,०००	०	९००००	०	द्वितिय
३३	सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रमको तर्जुमा	महिला बालबालिका शाखा	५०,०००	०	५०,०००	०	द्वितिय
३४	प्रांगारिक खेती तथा मल बनाउने सीपमुलक तालिम	कृषि तथा पशु विकास शाखा	१५०,०००	५००००	५००००	५००००	प्रथम
३५	अनुदान परिचालन सम्बन्धी कार्यविधिको तयारी	गा.पा.	५०,०००	०	५०,०००	०	द्वितिय
३६	गैरसरकारी संस्थासँग साझेदारी तथा सहकार्य सम्बन्धी कार्यविधि	गा.पा.	२०,०००	०	२०,०००	०	द्वितिय
३७	लैंगिक उत्तरदायी बजेट परीक्षण (जेसी अडिट) गर्ने योजना, प्रकृया, विधि र प्रतिवेदन सम्बन्धी प्रशिक्षण कार्यक्रम	महिला बालविकास शाखा	१५०,०००	५०,०००	५०,०००	५०,०००	द्वितिय
३८	अतिरिक्त शैक्षिक क्रियाकलापको संचालन	शिक्षा शाखा	१,७६०,०००	६००००	८०००००	९०००००	प्रथम
३९	सूचना प्रविधि सम्बन्धी सीप बिकास प्रशिक्षण	सूचना प्रविधि शाखा	१५०,०००	५०,०००	५०,०००	५०,०००	द्वितिय

क्र.स.	पदाधिकारीगत क्रियाकलाप	लक्षित शाखा/ उपशाखा	प्रस्तावित बजेट	योजनाको अवधि (३ वर्ष)			कार्यान्वयन प्राथमिकता
				२०८२/८३	२०८३/८४	२०८४/८५	
४०	स्थानीय अभिलेखको लागि नीति र मापदण्डको तर्जुमा	पंजीकरण	१००,०००	०	५०,०००	५०,०००	द्वितिय
४१	त्रैमासिक मासिक प्रतिवेदन तयारी तथा सार्वजनिकीकरण सम्बन्धी सहजीकरण कार्यक्रम	योजना शाखा	५०,०००	०	५०,०००	०	प्रथम
४२	कृत्रिम गर्भाधान सम्बन्धी कार्यक्रम	कृषि तथा पशु विकास शाखा	१३५,०००	३५०००	५०,०००	५०,०००	द्वितिय
४३	पशु पालनसम्बन्धी बैज्ञानिक विधिबारे पुनर्ताजगी कार्यक्रम	कृषि तथा पशु विकास शाखा	२७०,०००	२०००००	३५०००	३५०००	द्वितिय
४४	जेष्ठ नागरिक अनाथ, असहाय लगायतको लागि आश्रय केन्द्रको स्थापना तथा सञ्चालन	महिला बालबालिका शाखा	३००,०००	१०००००	१०००००	१०००००	प्रथम
		जम्मा	६,५७०,०००	१,३००,०००	२८१५०००	२४५५०००	

उपरोक्त कार्ययोजना कार्यान्वयन गर्दा अनुमानित प्रस्तवित बजेट रु. ६५,७०,००० रुपैयाँ लाग्ने देखिन्छ। कार्यक्रम संचालनका लागि गाउँपालिका को आन्तरिक स्रोतले मात्र पुग्न जाने देखिदैन। तसर्थ, नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार लगायत विकास साझेदारहरुको स्रोत, साधन र जनशक्ति समेत प्रयोग गरी प्रथम प्राथमिकता रहेका क्रियाकलापहरुलाई २०८२ प्रथम चौमासिक देखि नै कार्यान्वयनमा ल्याउन पालिकाले विशेष प्रयास र पहल गर्नु पर्ने छ ।

परिच्छेद — ५ निचोड अनुगमन तथा मुल्याङ्कन व्यवस्था

५.१ निचोड

गाउँपालिकाको हालसम्म क्षमता विकास योजना बनिनसकेको तसर्थ, यो प्रस्तावित क्षमता विकास योजनाले समग्र पालिकाको विकासका लागि पहिलो योजना भएको छ। गाउँपालिका को पञ्चवर्षिय योजना, यातायात गुरुयोजना, राजस्व सुदृढीकरण कार्ययोजना, फोहोरमैला व्यवस्थापन नीति, बस्ती विकास नीति, पञ्जिकरण व्यवस्थापन, आप्रवासन नीति लगायतका थुप्रै नीति तथा कार्यक्रमहरु तयार गर्नुपर्ने भएकोले यो क्षमता विकास योजना तत्काल तर्जुमा गर्नु परेको हो।

५.२ अनुगमन

योजना निरन्तर रुपमा संचालन भईरहेको सन्दर्भमा अनुगमन, मुल्यांकन तथा सिकाईको व्यवस्थापन भए नभएको र कुनै नयाँ काम आई पर्दा सो सम्पादनको क्षमता वृद्धिका लागि गाउँपालिका अध्यक्षज्यूको संयोजकत्वमा उपाध्यक्ष र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत भएको निर्देशक समिति बनाई सो समितिको निर्णय अनुसार कार्य संचालन गर्नु उपयुक्त देखिन्छ। क्षमता विकास योजनाको क्रियाकलापगत कार्ययोजना ३६ महिनाको प्रस्ताव गरिएको छ। बजेटमा समावेश भएपछि ती क्रियाकलापहरुको प्रत्येक चौमासिक अवधिमा अनुगमन तथा मुल्यांकन गर्ने गर्नु पर्दछ। यसका लागि गाउँपालिका को कार्यपालिकाका प्रवक्ता (पालिकाद्वारा तोकिएको कुनै वडाध्यक्ष) को संयोजकत्वमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, योजना, कर्मचारी प्रशासन शाखाका प्रमुखहरु र लेखा शाखा प्रमुखहरु रहेको स्थायी प्रकृतिको संरचना निर्माण गर्नु पर्दछ । यो संरचनालाई क्षमता विकास कार्यान्वयन कार्यतालिकाको अनुगमन मुल्यांकन गर्ने मात्र नभई संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयद्वारा जारी गरिएको स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमुल्यांकन कार्यविधि, २०७७ ले माग गरेका आवधिक विवरणहरु तयार गर्ने, संकलन गर्ने, वेभसाइडमा अपलोड गर्ने तथा पालिकाको क्षमताको स्वमुल्यांकन गरी अधिकतम अंक हासिल गर्ने समेत जिम्मेवारी सुम्पन सकिन्छ। गाउँपालिका को क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयन सँगै यसको अनुगमन तथा मुल्यांकन गर्ने पक्ष पनि महत्वपूर्ण रहेको छ। यो परिच्छेदमा यस योजनाको कार्यान्वयन अनुगमन तथा मुल्यांकन व्यवस्था बारे उल्लेख गरिएको छ ।

अनुगमन तथा मुल्यांकनको उद्देश्य देहायबमोजिम रहेको छः

- क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयनका सवल र कमजोर पक्षको आवधिक लेखाजोखा गरी कार्यान्वयन पक्षलाई प्रभावकारी बनाउने ।
- पालिकाको समग्र सेवाप्रवाहलाई सवल बनाउन आवश्यक सहयोग पुर्याउने ।
- गाउँ सभाद्वारा पास गरिएको वार्षिक विकास कार्यक्रमलाई संचालन गर्न आवश्यक पृष्ठपोषण गर्ने।

५.३ अनुगमन तथा मुल्याङ्कन

क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मुल्यांकन गर्नु पर्दछ। यसका लागि गाउँपालिका अन्तर्गतको अनुगमन तथा मुल्यांकन गर्ने संयन्त्र देहाय बमोजिम हुनेछः

क्र.सं.	संयन्त्र	कामकर्तव्य ,
१.	**गाउँपालिका**	• क्षमता विकास योजना लागु गर्ने • वार्षिक विकास कार्यक्रमको चौमासिक प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्दा क्षमता विकास योजना समेतकोअनुगमन र मुल्यांकन गर्ने ।
२.	प्रशासन तथा योजना शाखा	• प्रत्येक चौमासिक अवधि समाप्त भएको १५ दिन भित्र क्षमता विकास योजनाले अंगिकार गरेको क्रियाकलापहरुको कार्यान्वयन स्थित (सुरु भएको, संचालनमा रहेको, आधा सकिएको र सुरु नै हुन नसकेको) बारे प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष पेश गर्ने र निज मार्फत कार्यपालिका बैठकमा प्रस्तुत गर्ने । • कार्यपालिकाले उक्त प्रतिवेदन उपर आवश्यक निर्णय गरी कार्यान्वयनमा लैजाने ।
३.	राजस्व परामर्श समिति / योजना तर्जुमा समिति	• क्षमता विकास योजना अनुरुप विभिन्न शाखाहरुबाट सम्पादन गरिने कामको आवधि मुल्यांकन गर्ने र खास गरी राजस्वका स्रोत, दायरा र दर समेतको विश्लेषण गर्ने । • राजस्वका दर, क्षेत्र लगायतका आधारमा राजस्व आयको विश्लेषण गरी क्षमता विकास योजनाका क्रियाकलापहरु परिमार्जन तथा संशोधन गर्ने ।

दृष्टव्यः क्षमता विकासको लागि राजस्व वृद्धि पनि दर्बिलो सुचक भएकोले क्षमता विकास योजनासँगै राजस्व सुधार कार्ययोजना पनि तयार गर्नु राम्रो हुनेछ ।क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयनको मुल्यांकन तथा अनुगमन कार्यलाई व्यवस्थित बनाउन अनुगमन तथा मुल्यांकन योजना आवश्यक पर्दछ ।त्यसैले, देहाय बमोजिमको अनुगमन तथा मुल्यांकन योजना तयार गरिएको छः

के गर्ने (कार्य विवरण)	कहिले गर्ने (समय)	कसले गर्ने जिम्मेवार शाखा/ समिति /व्यक्ति	कसरि गर्ने(प्रकृया)
ज्ञान, सीप र अवधारणामा सकारात्मक परिवर्तन मापन गर्न सूचना संकलन गर्ने	निरन्तर	योजना शाखा र प्रशासन शाखा	सरोकारवाला, पालिकाको आर्थिक प्रशासन शाखा र वडा कार्यालयहरुसँग समन्वय गरेर
सेवा प्रवाह सम्बन्धी समस्या सम्बन्धी गुनासो व्यवस्थापन	निरन्तर	योजना शाखा, प्रशासन शाखा, प्राविधिक शाखा	सम्बन्धित पक्षसँग छलफल र समन्वय गरेर
क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयन सम्बन्धि प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्ने	चौमासिक र बार्षिक	योजना शाखा र प्रशासन शाखा	• विनियोजन, प्रशासन, राजस्व शाखाको प्रतिवेदन उपर कार्यपालिकाको बैठकमा छलफल गरेर • क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयन हुन बाँकी क्रियाकलापहरुको सान्दर्भिकता अध्ययन गरी आवश्यक क्रियाकलापहरु पुरा गर्न आगामी आर्थिक वर्षको वार्षिक विकास कार्यक्रममा राख्ने निर्णय गरेर

परिच्छेद — ६ लेकम गाउँपालिकाका सबल र कमजोर पक्षको विश्लेषण

पालिकाको यो क्षमता विकास कार्ययोजना सफल र उदाहरणीय बन्न सकोस् भन्ने अभिप्रायले पालिकाका निर्वाचित पदाधिकारी, कर्मचारी तथा अन्य सरोकारवालाहरुसंग छलफल गरी जुटन सक्ने श्रोतको अनुमान तथ्यपरक रुपमा प्रस्तुत गरिएकोले यसको अपनत्व वृद्धि हुन गई सफलताको विश्वास लिन सकिने अपेक्षा राखिएको छ।साथै स्थलगत भ्रमण र अन्तरक्रियाको क्रममा अबलोकन, सोधनी, छलफल, प्रश्नावली, प्रतिक्रियाको आधारमा निम्न अनुसार SWOT विश्लेषण गरिएको छ

लेकम गाउँपालिका को सवल र कमजोर पक्षको बिश्लेषण

(क) सवल पक्ष

१. संघबाट तयार भएका निर्देशिकाहरु लेकम गाउँपालिकाले आफुले कार्यान्वयनमा ल्याउनुलाई सबल पक्षलाई मान्न सकिन्छ,
२. महिला बिरुद्ध हुने हिंसामा कमी आएको।
३. लैङ्गिक उत्तरदायी बजेटको परीक्षणको ब्यबस्था भएको ।
४. बिभिन्न समितिको गठन गरी नियमित रुपमा बैठक बस्नु पर्ने ब्यबस्था भएको ।
५. आय–व्ययको विवरण कानुनी ब्यबस्था बमोजिम सार्वजनिक भएको ।
६. सेवा प्रबाहको कार्यदक्षता र प्रभावकारिता बारे अध्ययन गर्ने व्यवस्था हुनु ।
७. सामाजिक सुरक्षा भत्ताको बितरण बैंकिङ्ग प्रणाली मार्फत हुनु ।
८. तुलनात्मक लाभ भएको कृषि योग्य जमिनको प्रचुरता ।
९. वन, जंगल लगायत प्राकृतिक स्रोतको प्रचुरता।
१०. राजस्व सुधार कार्ययोजनामा सम्पत्ति कर संकलन र व्यवस्थापन सम्बन्धी अध्ययन संकलन गरी मन्त्रालयबाट अन्तिम प्रतिवेदन तयार भई पालिकामा आउने
११. गाउँपालिकाको आफ्नै प्रशासकीय भवन भएको ।
१२. सबै वडा कार्यालयहरुको आफ्नै प्रशासनिक भवन भएको ।
१३. नियमित रुपमा सार्वजनिक सुनुवाइ र सार्वजनीक परिक्षण हुने गरेको ।
१४. गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना तयार भइ कार्यान्वयनको चरणमा रहेको ।
१५. स्थानीय सडक सन्जालले सबै वडाहरुलाई छोएको तथा सडकहरु स्तरोन्नतीको अवस्थामा रहेका।
१६. १० सैयाको आधारभुत अस्पताल निर्माणाधिन अवस्था रहेको ।
१७. स्थानीय तह संस्थागत मुल्याङ्कनमा पालिकाको अवस्था सुध्रिदै गइरहेको छ ।

(ख) कमजोर पक्ष

- कुनै पनि विषयको छात्रवृत्तिमा यस पालिकाबाट नेपालका कुनै पनि विश्वविद्यालयमा पढ्न नपठाउनु ।
- लागत न्युनिकरण गरी प्रभावकारी सेवा प्रवाह हुन नसकेको ।
- गाउँपालिकामा हालसम्म उचित स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने संस्था नहुनु ।
- आवधिक प्रतिवेदन र बित्तीय विवरणको प्रेषण हुन नसकेको ।
- अधिकांश कर्मचारीहरुमा सूचना प्रबिधि संम्बन्धी ज्ञान, सीप र अभ्यासमा कमी हुनु ।
- स्थानीय उत्पादनको प्रबद्र्घन र बजारीकरणको ब्यवस्था नहुनु ।
- पालिका भित्र गरिनु पर्ने धेरै खोलानालाहरुको नगरेको ।
- दरबन्दी अनुसारको जनशक्ति पूर्ति नहुनु ।
- आन्तरिक स्रोतको परिचालन हुन नसक्नु ।
- आवधिक योजना अनुसरा बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन हुन नसकेकोले बार्षिक योजनाको लागि आधार नहुनु ।
- मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार नहुनु ।
- विभिन्न समितीको बैठक बस्ने संम्बन्धी कार्यबिधि नभएको ।
- राजस्व सुधार कार्ययोजना सम्बन्धी दिग्दर्शन, २०७६ अनुरुपको राजस्व सुधार कार्ययोजना तयार नभएको ।
- स्थानीय तहको व्यवसाय कर सम्बन्धी कार्यविधि, २०७६ अनुरुपका कार्यक्रमहरु संचालन नभएको ।
- गाउँपालिका को संस्थागत प्रबन्ध, सेवा प्रवाह र वार्षिक विकास कार्यक्रम कार्यान्वयनको अनुगमन सम्बन्धी सफ्टवेयर तयार नभएको ।
- जिल्ला समन्वय समितिले गर्नुपर्ने अनुगमन तथा मुल्यांकनका प्रतिवेदनहरु पालिकाले प्राप्त गरी सो उपर आफ्नो प्रतिक्रिया नदिएको ।
- राष्ट्रिय सामाजिक समावेशीकरण नीति, २०७७ लाई आन्तरिकीकरण नगरेको ।
- दिगो विकासका लक्ष्य स्थानीयकरण तथा आन्तरिकीकरण सम्बन्धि योजना तर्जुमा नभएको ।
- संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण नभएको ।
- आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तथा कार्यवीधि तर्जुमा तथा कार्यान्वयन नभएको ।
- सडक गुरुयोजना तर्जुमा नभएको ।

(ग) अवसर

लेकम गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयले क्षमता विकास योजनामा तयार पार्नका लागि आवश्यक निर्णय हुनु एउटा अवसरको रुपमा पाइएको छः

१. क्षमता बिकास तर्जुमाको लागि छनौट हुनु

२.राजस्वको दायरा फराकिलो हुदै जानु ।

३.अन्तरसरकारी समन्वय र सहजीकरणको ब्यबस्था भएको ।

४.सबै भुक्तानीहरु इ–पेमेन्ट माफर्त हुनु ।

५.वडा–वडामा घुम्ती सेवा संचालन गरिने ।

६.उपभोक्ता समितिको गठन र सम्झौताको लागि शिविर खडा गर्न सकिने ।

७.यातायात गुरु योजना तर्जुमा गर्ने व्यबस्था भएको ।

८.कृषिमा व्यवसायीकरण गरी 'एक वडा, एक उत्पादनको अवधारणा लागु गरी जनताको आयस्तर बढाउन सकिने,

९. पर्यटन क्षेत्रमा हस्पिटालिटी र गाइडको तालिमको व्यवस्था आदिको सम्भावना रहेको छ

१०. उच्च शिक्षा प्रदान गर्ने संस्थाको स्थापनाका लागि पहल गर्नुपर्ने ।

(घ) चुनौती

१.प्रत्येक तीन बर्षमा कम्तीमा १ हप्ताको तालिम लिनुपर्ने भएतापनि क्षमता बिकास प्रशिक्षणमा सहभागी हुन नपाएका

२.जनशक्तीको क्षमता बिकासमा चालु खर्चको १.५% भन्दा पनि कम खर्च भएको ।

३.शाखा प्रमुख संग कार्यसम्पादन सम्झौता नभएको ।

४.गैरसरकारी संस्थासंगको नगद लागत साझेदारी कार्यक्रममा ५% सम्म पुग्न नसक्नु ।

५.पर्यटकीय गन्तव्यको तुलनात्मक लाभ लिन पर्याप्त व्यबस्था हुन नसक्नु,

६.सार्वजनिक खरिद संम्बन्धी ऐन नियमको जानकारी हुन नसक्नु ।

७.वाताबरण मैत्री पुर्वाधारको निर्माण हुन नसक्नु ।

८.परम्परागत आधारमा खेती गर्ने हुँदा कृषिमा आधुनिकीकरण भई नसक्नु,

९.राजस्व संकलन कार्य अनुमानको २५% भन्दा कम हुनु ।

१०.हरेक बर्ष बेरुजुको रकम बढदै जानु ।

११.दिगो विकासका अन्तराष्ट्रिय लक्ष्यलाई स्थानीयकरण गर्न कठिनाइ हुनु ।

१२.गैर–सरकारी संस्थाका कार्यक्रमलाई पालिकाको कार्यक्रममा समन्वय गर्न नसक्नु ।

सन्दर्भ सामग्री

- लेकम गाउँपालिका को नीति तथा कार्यक्रम र बजेट २०८०।०८१
- लेकम गाउँपालिका को नीति तथा कार्यक्रम र बजेट २०८१।८२
- लेकम गाउँपालिका को आर्थिक वर्ष २०८१।०८२ को बजेट तथा कार्यक्रमको वार्षिक प्रगति समिक्षा
- लेकम गाउँपालिका कार्यालयको आ.व. २०८१।८२ को आयव्ययको विवरण
- अन्तर–सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४,
- आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६,
- संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, काठमाडौं ।
- नेपालको संविधान २०७२
- सोह्रौ योजना, राष्ट्रिय योजना आयोग,
- बजेट वक्तव्य, आ.व. २०८१/८२
- राष्ट्रिय जनगणना, २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,
- राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४,
- वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन, स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमुल्यांकन कार्यविधि, २०७७,
- स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४,
- स्थलगत भ्रमण अन्तर क्रियात्मक कार्यक्रमको टिपोट , २०८२